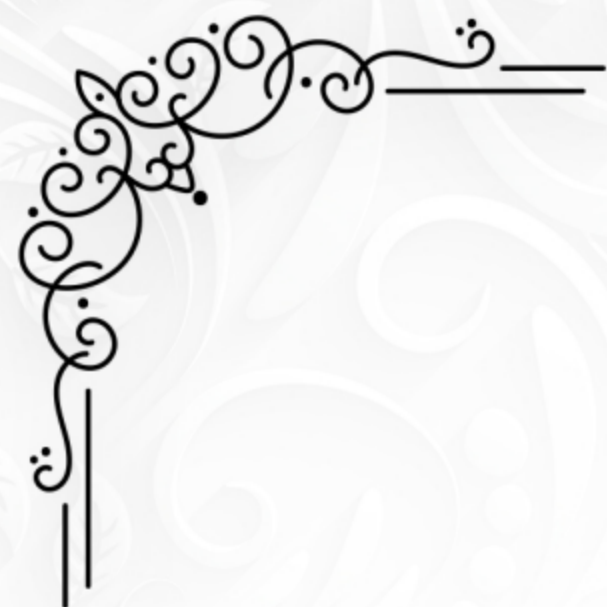

קובץ יחידויות קודש

תשל"ד

קובץ

יחידויות קודש

תשל"ד

מפתח כללי

4		מפתח כללי
5		פתח דבר
8		פאקסימאליא
9		מפתח ותוכן היחידויות
15		יחידויות קודש
83		רשימת ימי יחידויות
84		מפתח מקורות

הודעה ובקשה

בימים אלו נערכת סדרת 'יחידויות קודש' על-סדר השנים (תש"י-תשמ"א). על כן, בקשתינו שטוחה כלפי אנ"ש שי' שזכו להיכנס ליחידות או שיש בידם ר"דים מיחידות – אנא, אל תמנעו בר, תואילו להתראיין או לשלוח את התוכן למערכת, בכדי שנוכל לפרסם זאת בהמשך, וזכות הרבים תלוי' בהם.

להערות והארות

yecheduyot.k@gmail.com

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת יוצא לאור קובץ 'יחידויות קודש' על השנים תשל"ד, הכולל מאה ושלוש עשרה יחידויות, והינו הקובץ הששי מתוך סדרת 'יחידויות קודש' הנערכת בימים אלו.¹

*

סקירה מלאה על מעמדי היחידות, ראה בקובץ 'יחידויות קודש' – תשמ"א. אך פטור בלא כלום אי אפשר, ולכן מובאת סקירה מתמצתת על סגנון היחידויות בשנים תשל"ד, בה מתמקד קובץ זה:

במשך השנים, התקיימו היחידויות בדרך כלל בימים קבועים. בשנת תשל"ד, הם התקיימו בימי ראשון חמישי, למעט בזמנים מיוחדים העמוסים באורחים (ראה רשימה מלאה לקמן ע' 083).

עקב העומס והפונים הרבים המבקשים להיכנס ליחידות, הוגבלו היחידויות בעיקר לאורחים או לבעלי אירוע מיוחד (כחתונה, בר-מצוה וכיו"ב).

בהתוועדות ו' תשרי תשל"ד הודיע כ"ק אדמו"ר מה"מ אודות סדר היחידות ש"ענין זה יכול להיות בשני אופנים: או שתהי' הזדמנות זו לכולם, אבל אז יצטרך כל אחד לדבר רק ענין עיקרי, או שיוקדש משך זמן ארוך לכמה, ואילו עבור השאר לא ישאר זמן. . . ולכן ההצעה היא שבשעה שידברו פנים אל פנים – יהי' זה רק הזכרת השמות או בקשת ברכה, בכללות או בפרטיות, אבל ללא אריכות, ואילו כל הענינים של שאלות ובירורים וכו' – יהיו בפתקא בפ"ע, ולא באופן שיצטרכו לקרותם ולהשיב עליהם דוקא בשעת מעשה, שאז עלול לקרות שמישהו אחר לא יוכל להיכנס בכלל".²

עקב כך, רובן של היחידויות הינו קצר מאוד, וכולל ברכה קצרה או מענה על ענין ספציפי וכיו"ב. רק מעטים, כגון רבנים ואנשים חשובים, זכו לפגישות ארוכות ומפורטות. סדר זה משתקף בבהירות מתוכנם של היחידויות הנמצא תחת ידינו, כפי שיווכח הקורא.

*

כללי העריכה העיקריים בקובץ זה:

רובן של היחידויות נכתבו ע"פ הבנת העורך. חלקם נלקטו ממקורות שונים, חלקם מתפרסם כאן לראשונה, וחלקם אף נכתב ע"י המערכת ע"פ ראיונות אישיים עם אותם

(1) עד כה יצאו לאור: קובץ יחידויות קודש – תשל"ה (ח"י אלול תשפ"ה); תשל"ו (כ"ח סיון תשפ"ה); תשל"ז-תשל"ח (חג השבועות תשפ"ה); תשל"ט (פורים תשפ"ה); תש"מ (ה' טבת תשפ"ה); תדפיס מתוך קובץ יחידויות קודש – תשמ"א (תשורה, י"ח מנחם-אב תשפ"ד).

(2) תו"מ חע"ד ע' 61.

האנשים (כמפורט בסוף הקובץ). היחידויות שהוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ צוינו בתחילתם.

כמו"כ, רובן של היחידויות הינם תוכן בלבד, ונערכו ע"פ הצורך ובסגנון של דו-שייח. במקומות בהם נכתבו דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ במקורם באידיש – הובאו דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ כפי שהם במקורם (למעט תיקונים דמוכח וכיו"ב), עם תרגום ללה"ק באותיות קטנות. היחידויות שהוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ הובאו כאן ללא שינויים, למעט עריכת דברי הנכנס ליחידות, הקישורים והערות השוליים. בחלק מהמקומות, בהם ניכר שהכותב לא דייק במילות כ"ק אדמו"ר מה"מ, נוסחה היחידות בשפה ברורה יותר.

עבודה רבה הושקעה באיתור תאריך היחידות המדויק וכן במציאת שמו המלא של בעל היחידות (במקום שאינו פוגע בצנעת הפרט), אך במקומות רבים לא הצלחנו לאתר את התאריך המדויק או את שם בעל היחידות, ולכן: במקום בו התאריך המדויק לא ברור – נכתב טווח התאריך בו נערכה היחידות, ובמקום בו לא מצאנו את שמו (או את שמו המדויק) של בעל היחידות – הובא השם כפי שהוא במקור או שלא הובא כלל.

התארים היחידים שניתנו הינם: הרב, ר', מר, הת' ומרת. תארים אלו ניתנו ע"פ מצבם בזמן הכניסה ליחידות (לדוגמא: התואר 'רב' ניתן רק למי שבאותו הזמן כיהן ברבנות בפועל, התואר 'מרת' ניתן רק לאשה שהתחתנה, התואר 'הת' ניתן רק למי שלומד בתו"ת, וכן הלאה). לילדים ונערות לפני חתונתם לא ניתן שום תואר.

במקומות בהם מובא ציטוט או הפני' נוספו מראי מקומות.

עקב העריכה הנ"ל, יתכן מאוד שנפלו שגיאות³, ועל כן נשמח מאוד לקבל הערות ותיקונים.

כל הנ"ל נערך ע"י שניאור זלמן אהרוני.

*

כאן המקום להודות לאלו שהשקיעו בגופם וממונם בהו"ל של קובץ זה; לאלו שמסרו לידינו רדי"ם והקלטות מיחידויות; לאלו שהשקיעו מזמנם והואילו להתראיין למערכת; ולאלו ששלחו הערות והארות. וזכות הרבים תלוי' בהם.

*

עשרות אלפי אנשים זכו להיפגש עם כ"ק אדמו"ר מה"מ ביחידות, אך לצערינו לא נשמרו הרבה הנחות מיחידויות אלו, על כן, בקשתינו שטוחה כלפי אנ"ש שי' שזכו

(3) ראה מכתב לר' שמעון יעקובוביץ – כ"ב כסלו תשל"ד: "פשוט – שאיני אחראי למה שכאו"א אומר בשמי, ומפורסם – שאמרת-ימענה לאחד אין בה הוראה לשני".

להכנס ליחידות או שיש בידם ר"דים מיחידות – אנא, תואילו להתראיין או לשלוח את התוכן למערכת, בכדי שנוכל לפרסם זאת בהמשך⁴.

ו"כל מי שהי' אצל הרבי ביחידות – יצייר לעצמו את פני הרבי כפי שנכנס אליו ביחידות. ואלה שלא ראו את הרבי, יציירו לעצמם את פני הרבי באמצעות תמונה . . . וההתבוננות בציור פני הרבי תעורר אותם לבוא להכרה והרגשה ("דערהערן"), גם אם עד עתה לא היתה אצלם הכרה והרגשה"⁵, עד אשר כ"ק אדמו"ר מה"מ יתגלה – "מלך ביופיו", תיכף ומיד ממש.

כ' מר-חשון תשפ"ו

המערכת

(4) ראה שיחת ש"פ וישב תשל"ד: "כל מי ששמע פתגם או מאמר מהרבי, כ"ק מו"ח אדמו"ר . . . עליו לחזור זאת! – הרבי בודאי לא התכוין לטובת היחיד בלבד, אלא גם לטובת הרבים, ולכן עליו לחזור ולומר זאת גם להזולת, ששואל ומבקש ממנו, בקלא דאשתמע ובקלא דלא אשתמע".

(5) תו"מ ח"א ע' 51.

פאקסימאליא

ב"ד, יום ב' שעה 12.30 אחר הצות, ביחידות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א.

צריכים לראות שבית הספר למלאכה יהי' במצב שיגואו חל' מצוינים מצד עצמם, שהרי ביה"ס נמצא בכפ"ה שהוא מפורסם בארץ ואפי' בחו"ל ובאים לשם הרבה בני נוער ביומא דפגרא' כ"ה עממם בשנה, צריך שביה"ס יהי' עם מורים וסדרים כמצוינים, וסדרים טובים ואז יבואו לביה"ס חל' מצוינים - כמ"ל שמונים ומדריכים מצוינים צריכים חשולם יותר, חל' לא לעמוד על לירה, זה דוקא יביא חל' כנ"ל לחי' הכנסה גדולה יותר, והממשלה, וישאר רוח כספי לביה"ס.

בענין עומם העבודה של המורה והקושי ביום ובלילה, לא צריכים להטיל קומם על אחד לחלק את העבודה, שאלו יהי' בבוקר ואחד בערב, ויהי' טוב גם לחל', ומה שיעלה יותר משכורת, זה משחלם כנ"ל שיבואו יותר חל' (מצוינים) ויהי' דבר אחר, ויצא את של היום, יוכלו להתחזק פי שנים חל' מבלי שיצטרכו לאסוף כספים.

בענין אופן ביטה לחל', זה תלוי לפי כל חל' וחל', והרי יש עוד מוסדות בארץ, בנחלת הר חב"ד וחינוך עצמאי וכו', ואפשר לראות אצלם ולהחיות, ובנוגע לשנות סדרים שהונחגו עד היום בביה"ס, קאם זה יראה אצל החל' כקולא - לא לשנות, בנוגע לתפלה, אפי' בשבת, צריכים להתחיל לא יאחר מזמן ק"ש, שהרי החל' לומדים ק"ש, ואינם יכולים להבין מדוע אין מתפללים בזמן, אמת שבחור ישיבה שמסוגל להתבונן שעתיים לפני התפלה מבין ע"פ חסידות מדוע להתחיל בשעה עשר את התפלה, למשא"כ חלמידי ביה"ס למלאכה? שלכן נקראים כך, שאין לדמותם לבחורי ישיבה בענין זה, ולטועל אפשר להגיד להם שהשנה תשל"ד ר"ח מרחשון או יום בחודש, מתחילים סדר חדש בזמן התפלה - שילמדו קודם התפלה רב' שעה, ויתפללו מוקדם, ובעיקר הכחות הקשנות. ולגבי הכחות הגדולות אם הם לומדים שעתיים לפני התפלה ואין ביניהם שמנצלים זאת לביטוי עד עשר יוכלו להמשיך כהסדר שהי' עד עתה.

15/5/57

כ"ק אדמו"ר שליט"א ב"ד ה"ה ב"ר' שהגות

יגידונו' לנצל אם זה מקו"ק

אצבע

מה בין חתונה

מפתח

עמוד	תוכן היחידות	שם הנכנס	תאריך	יחידות
תשל"ד				
	ר' שמואל אלעזר	ז' תשרי	א	
17	ברכה. איגוד הצאצאים	היילפרין		
	מקום מגוריו אחר חתונתו. מעלת	הת' יצחק יהודה וויזנער	ז' תשרי	ב
17	חתונתו בחודש כסלו. שמחה			
	לימוד תלמידות בספרים עם דעות	מרת לובה גורליק	י"ב תשרי	ג
18	פסולות			
19	ברכה. בריאות חמותה. לימודי בנה	מרת מרים זילברשטרום	כ"ה תשרי	ד
	המשך עבודתו. מטרת הכולל התלהבות	ר' חיים שלום דייטש	כ"ו תשרי	ה
20	בלימוד			
21	הוראות בנוגע לבית הספר למלאכה	ר' משה אדרעי – מוגה	כ"ו תשרי	ו
		ר' טוביה בלוי, רעייתו	כ"ו תשרי	ז
		מרת חנה פרומט, בניהם		
		יעקב מאיר ופרץ		
	השתתפות בהוצאות הנסיעה. הגברת	אוריאל, בנותיהם שיינא		
	מבצע תפילין כנגד החזרת שטחים. חינוך	וציפורה לאה ובת		
22	במוסדות חב"ד דוקא	נוספת		
23	המשך שליחותו ברומניה	ר' ישראל צבי הבר	כ"ו תשרי	ח
23	ברכה לרבי		כ"ו תשרי	ט
		ר' שלום דובער	כ"ח תשרי	י
		אליגולשוילי ובנו		
23	דודו חכם יצחק. לימודי בנו	שמואל		
		ר' מנחם מענדל זושא	תשרי	יא
		לובצקי ורעייתו מרת		
24	פרנסתו. ברכה	פייגא		
		ר' אשר הכהן לעמיל,	תשרי	יב
		רעייתו מרת חיה יענטא		
24	מטרת הכולל	ובנם ישעיה אליעזר		
		ר' שניאור זלמן	תשרי	יג
25	יחסו של הרבי למר יוסף בורג	שמרלינג		
		ר' יוסף יצחק ליפסקר	תשרי	יד
25	המשך שליחותם בנצרת עלית	ורעייתו מרת יפה סוניה		
26	אחריות בהדרכת בנות	אסתר חיטריק	תשרי	טו
26	ברכה לרפואה	ר' ישראל עמרן	תשרי	טז
26	ברכה לחתניו	ר' ברוך פריז	תשרי	יז
	חזרת הבחורים הבוגרים לישיבה בכפר	ר' מנחם מענדל	תשרי	יח
26	חב"ד	פוטרכס		
26	ספרים לרבי. ברכה	ר' כלפיה אילוש	תשרי	יט
27	ברכה. המשך לימודי בנו	הרב סעדיה דהן	תשרי	כ
27	המשך לימודיו. ברכה		תשרי	כא
27	שלילת שתיית משקה בריבוי		תשרי	כב
28	יום הולדתו. ברכה	הת' יצחק ליברמן	ד' חשון	כג

עמוד	תוכן היחידות	שם הנכנס	תאריך	יחידות
	ברכה. הבאת הילדים להקהל. נתינת מעות לקניית מתנות לילדים	הרב דב טייכמן ורעייתו מרת חדוה	י"א חשון	כד
28	חזרתו הביתה	הת' יצחק גרוזמן	כ"ד חשון	כה
29	ברכה לשליחות. נתינת מעות ומשקה עבור התוועדות בכולל בצפת. נתינת מכתבים-כלליים עבור אברכי הכולל. ד"ש לרב זוין	ר' אריה לייב קפלן	חשון	כו
		ר' שלום דובער רסקין ובנו לוי יצחק	חשון	כז
30	הנחת תפילין דר"ת מהבר-מצוה חזרה לאה"ק. רפואה. התעסקות בשידוכים. ציות להנהלת הישיבה מעלת ברכת אזכיר על הציון	הת' נחמן יעקב דבורהס	ד' כסלו	כח
31			ל' חשון-ד' כסלו (?)	כט
31	כוונת הדברים בא' משיחות השבת. קו בר-לב. פוליטיקאים הדבוקים לכסאותיהם. המערך יזכו בבחירות	הרב חיים גוטניק	כ"ד כסלו	ל
32	השגת רכב עבור עבודתו	ר' ישראל לייבוב	כ"ד כסלו	לא
		ר' משה אהרן וילהלם, רעייתו מרת חיה שרה, בנם מאיר ברוך ובתם	כסלו	לב
32	מבחן בלימוד. נתינת מעות	ר' יעקב הלוי פרידמן	כסלו	לג
33	הספרים ששלח לרבי. רפואה	מר ירמיהו ברנובר	כסלו	לד
34	תוכנית נסיעתו לפילדלפיה	הת' משה אורנשטיין	כסלו	לה
34	פתק שאלותיו	מר יהודה אלינסון	כסלו	לו
34	ברכה לנכד אחותו	הת' מ. י.	כסלו	לז
	דיווח על דברים טובים. התקשרות ע"י הנהגה כדבעי. חלומות המבלבלים. ברכה מקום מגורים. סדר לימוד. הבאת רכב מארה"ב לאה"ק. שידוכים. ברכה. עבודה. הנחת תפילין דר"ת. ח"נ		כסלו	לח
35	שידוכים		כסלו (?)	לט
37		ר' בנציון ריידר ורעייתו מרת הינדה	ה' טבת	מ
37	חלוקת דמי חנוכה	ר' בנציון שגלוב	ה' טבת	מא
	חתונה חסידית היא פשוטה בגשמיות ועשירה ברוחניות		י"ב טבת	מב
37	המשך עבודתו	ר' יעקב יוסף ברגר	י"ב טבת (?)	מג
38	מתנות לאישה והילדים	מר פנחס מאיר (פיטר)	כ"ו טבת	מד
	ברכה וסידורים לבנות. עיתון וזרז'דני. מנהל לשמי"ר. הימנעות מפוליטיקה. מנהיגות המדינה. ועדת החקירה המשוחדת שמינתה גולדה מאיר. תמיכה ממשלתית בשמי"ר	קלמס ובנותיו מרים ופנינה		
38		ר' שמואל לו - חלקה מוגה	כ"ו טבת	מה
44	הנהגה עם חוזר בתשובה ששב לסורו. מחשבות מבלבלות	הרב נחמן מאיר ברנהרד	טבת	מו
45	שלילת עזיבת דרום אפריקה	הנ"ל	טבת	מז
46	מכתב ביתו לרבי. קירובים מהרבי. ביטחון ישראל			
47	שפת הדיבור. ברכה. צבא	הת' אברהם מיכאלאשילי	טבת	מח

עמוד	תוכן היחידות	שם הנכנס	תאריך	יחידות
	יום הולדתו. תיקון לחוסר הנחת תפילין	הת' שלום הלוי הורביץ	א' שבט	מט
47	דר"ת. שמירת הסדרים. שידוכים			
	חזרתו לדרום אפריקה. לימודיו. חזרת	הת' אריה פלס וכלתו	י"א שבט	נ
48	תוכן ההתוועדויות	חנה		
	הצורך במשיח	רבי אליעזר זוסיא	כ' שבט	נא
48	פירסום עניני יהדות מבלי לפגוע	פורטוגל [האדמו"ר		
49	יום הולדתו. הנחת תפילין דר"ת. לימוד	מסקולען] ומלוויו	כ"ג שבט	נב
	מאמרים	ר' שלום דובער וולף	כ"ה שבט	נג
50	אם שואלים יש לציית	הת' יוסף יצחק זלצמן		
51	רפואה. ברכה		כ"ה שבט	נד
51	התעסקות במבצע פורים	מר יוסף קופרשטיין	כ"ה שבט	נה
52	מיהו יהודי	הרב פנחס מנחם אלתר	טבת-שבט (?)	נו
	יחס ליהודים הנוסעים בשבת. חוק	והרב שמואל מרדכי	ב' אדר	נז
52	השבות ומיהו יהודי	מינץ		
53	ברכה	ר' יעקב שלום גרונר	תחלת אדר	נח
53	עריכת התוועדות			
	מיהו יהודי. משפחתו ומאורעותיו		י"ז אדר	נט
	בשואה. תפקיד המחנך. מנהיגות		י"ז אדר	ס
	המדינה. לימוד תניא. רפורמים	הרב ישראל מאיר לאו	כ"ג אדר	סא
	וקונסרבטיבים. הקלטת והדפסת			
53	שיעוריו			
	יום הולדתו. מחשבות המבלבלות.	הת' יוסף יצחק	כ"ג אדר	סב
57	מסירת שיעור תניא. ברכה	בורובסקי		
	העברת מכתב מהרבי	הרב שניאור חיים הכהן	כ"ג אדר	סג
57	ברכה	גוטניק		
57	ברכה	הת' ליפא שמואל ברענן	כ"ג אדר	סד
	ברכה לילדים	ר' שלמה טאלר ורעייתו	כ"ג אדר	סה
58		מרת לאה חנה		
	עיסוקו	ר' יוסף עקיבא כהן	כ"ג אדר	סו
58	קליטת עולי רוסיה. כתבי סבו בקבלה	ורעייתו מרת פריידא		
58	חתן פטור מק"ש	מלכה		
59	הכחשת ההסכם בין אגו"י למערך	ר' אברהם יוסף לייזרזון	חורף	סז
60	שליחות. ח"נ	הרב משה פיינשטיין	א' ניסן	סח
	שליחות. לימודי רבנות ושחיטה. עדיפות	והרב שמחה עלברג		
60	לעבודה בחיונוך. ברכה	הרב פנחס מנחם אלתר	א' ניסן	סט
62	ברכה	הת' יוסף יצחק גורדון	כ"ג ניסן	ע
	מקום לימודיו. תיקון לחוסר הנחת		כ"ג ניסן	עא
62	תפילין דר"ת. ח"נ			
63	מינוי לרבה של כפר יונה. לימוד שחיטה	ר' יוסף שמחה גינזבורג	כ"ג-כ"ז ניסן (?)	עד

עמוד	תוכן היחידות	שם הנכנס	תאריך	יחידות
	זמן השינה. שלילת הדאגה מכישוף	הת' דובער קליין	ניסן (?)	עה
63	וקללה. המשך לימודיו			
64	שלילת יציאתו לשידוכים		כ"ד אייר	עו
64	התבוננות בתפילה		כ"ד אייר	עז
	נאומו בכינוס תורה. ביקורו בספריית	ר' שניאור זלמן יפה	ח' סיון	עח
	אגו"ח. המשך כתיבת יומניו. משקה	ורעייתו מרת רייזל		
64	לרבי. מסחרו. מיהו יהודי. ברכה			
	מיהו יהודי. יום השואה. יציאת יהודי	ר' גרשון בער יעקבסון	ט"ז סיון	עט
66	רוסיה. ביקור גולדה מאיר אצל האפיפיור			
	חינוך המבוגרים והעולים החדשים.	מר צבי אלדרוטי,	י"ט סיון	פ
	פיתוח הישיבה במגדל העמק. הפרדה	רעייתו מרת זהבה, ר'		
	בבתי הספר. צימצום הפער בין הסבים	יצחק דוד גרוסמן		
	לנכדים. חוסר הידע ביהדות אצל הדור	ורעייתו מרת אסתר		
67	החדש			
69	קו התאריך. ברכה	ר' יצחק דוד גרונר	י"ט סיון	פא
69	ברכה. לימוד י"ב פרקי תניא בע"פ		כ"ג סיון	פב
69	רפואה	מר שלום אייזן	כ"ז סיון	פג
		רבי חיים זאנוויל	כ"ז סיון	פד
		אברמוביץ [האדמו"ר		
70	יהודי רוסיה	מריבניץ]		
	התאונה. מוסדות מגדל אור. מינוי רבנים	ר' יצחק דוד גרוסמן	ל' סיון	פה
	חב"דים בערי הצפון. מיהו יהודי.			
70	מקוואות. קירוב העולים החדשים			
71	הוספה בלימוד	הרב קלמן כהנא	ל' סיון	פו
	יום הולדתו. סדר לימוד בנגלה. הדרכה	הת' יוסף רייצס	סיון	פז
71	במחנה קיץ			
		ר' שמואל לו, רעייתו	סיון	פח
		מרת הינדה מלכה		
72	נתינת מעות	ובנותיהם יענטא חיה		
		ר' שלום אורי נתן נטע	י"ג תמוז	פט
72	האדמו"ר מריבניץ	ברכה		
72	פיתוח ובניית ישיבת הבוכרים	ר' שמחה גורדוצקי	י"ז תמוז	צ
	שפת הדיבור. נהלי הביטחון באל-על.	מר דניאל קסטן ומר	כ"א תמוז	צא
	פתיחת בית כנסת חדש בשדה התעופה	פנחס פרי		
	JFK. ביקור הרבי באה"ק. מלחמת יום			
72	כיפור. ברכה			
74	ברכה. יום הולדת ילדיו. נסיעה לאה"ק	ר' מאיר איטקין	כ"א תמוז	צב
		ר' יוסף מנחם מענדל	כ"א תמוז	צג
75	כיבוש העולם ע"י אנ"ש	טננבוים		
		ר' יצחק גאנובורג	כ"ד תמוז	צד
75	רפואת אביו. ברכה	ורעייתו מרת גיטה		
		ר' ישראל יואל הכהן	כ"ד תמוז	צה
		סוסובר, רעייתו מרת		
76	ברכה	חיה אסתר וילדיהם		
76	שפת הדיבור. תפקידו העיקרי בחייו	ר' יהודה יוחנן ספרנאי	כ"ג מנחם-אב	צו
76	בטחון וכלכלת אה"ק	ר' ברנס	כ"ג מנחם-אב	צז
77	גיוסו לצבא		כ"ג מנחם-אב	צח

עמוד	תוכן היחידות	שם הנכנס	תאריך	יחידות
77	עדיפות לעבודה בחינוך. נסיעתו לאה"ק	מר מרדכי רייך	קיץ	צט
78	ברכה	מרת ליבא צויבל	קיץ	ק
78	יציאה לשליחות	ר' שלום דובער קלמנסון	קיץ	קא
79	השתתפות עולי רוסיה במחנות הקיץ	ר' שרגא פייביש הרצוג	קיץ	קב קג
79	מבחן בלימוד	ובנו יעקב צבי		
80	רפואת אשתו. ברכה. נתינת מעות	מר יעקב בן דיין		קד
80	הפצת יהדות אצל בני עדות המזרח	הרב שמואל אליטוב		קה
81	פרנסתו	ר' חיים דובער זלצמן		קו
81	ברכה. שליחות מצוה	מרת אסתר אברמסון		קז
81	הצעת רבנות בערד	ר' בן ציון ליפסקר		קח
	חזרה על הנעשה ונשמע ב-770 במקום	ר' אריה פעלץ		קט
81	מגוריו			
81	פחד	מרת אסתר פ.		קי
82	כתבי סבו הרב זוננפלד בקבלה			קיא
82	המשך לימודי בנו בכולל בנחה"ח			קיב
82	מעבר תלמיד משיבה לשיבה	הרב יהודה לייב שפירא	(?)	קיג

תשל"ד

א

[יום ד', ז' תשרי תשל"ד]

יחידות לר' שמואל אלעזר היילפרין :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתהי' שנה טובה לכל המוזכרים בפתק.

*

אודות יום הולדתו – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתהי' שנת הצלחה מופלגה, בפרט שנכנסת לשנת בינה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך את עבודתו ב'תורת אמת', ב'איגוד הצאצאים' ובכל עניניו.

*

אודות 'איגוד הצאצאים' – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: מאחר שאתה נמצא בארה"ב, עליך לנצל הזדמנות זו ולהיפגש עם כל אחד מהצאצאים, ועם כולם יחד.

כשיבואו לכאן יהודים ממונטריאל ומשאר הארצות, בודאי יתנו לכם לדבר בועידה של 'צא"ח', תתייחס בדבריך ל'איגוד הצאצאים', ותפרסם זאת¹.

הנ"ל: אני רוצה שהרבי יתן ביקורת על עיתון 'מחצבת'².

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מכתבי ההתרשמות מהמשתתפים לקחו יותר מידי מהחבורת, אבל זה הי' בחוברת הראשונה, להבא (גם כשיש לזה מקום) החומר צריך להיות העיקר.

הנ"ל: לשלוח העתק מהעיתון ל...?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עד לבחירות לכנסת אל תשלח לו, כדי שלא ינצלו זאת, ולכן אין לעשות לא לכאן ולא לכאן. אחרי הבחירות נראה שוב.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו, ובין הברכות ברך: גמר חתימה טובה.

(1) ראה ליקוט מענות קודש תשל"ד ע' 14 (מענה להנ"ל).

(2) ביטאון 'איגוד צאצאי רבנו הזקן' שיצא לאור ע"י הנ"ל.

ב

[יום ד', ז' תשרי תשל"ד]

יחידות לת' יצחק יהודה וויזנער לקראת חתונתו :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: לא לגור במקום מגורי שני ההורים.

*

(1) הנ"ל שאל בפתק אודות מקום מגוריהם לאחר חתונתו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: דיין חתונה איז אין חסידיש'ן חודש, און אין א חודש וואס איז געווען אין אים א חסידישע חתונה² [=חתונתך היא בחודש חסידי, ובחודש בו התקיימה חתונה חסידית].

*

בסיום היחידות, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה שומע? זה הזמן שהניצוץ קרוב למאור, לכן תהי' בשמחה.

-
- (1) הנ"ל שאל בפתק אודות תאריך החתונה שנקבע לחודש כסלו.
(2) בהנחה אחרת: הרבה חתונות חסידיות היו בכסלו, גם אני התחתנתי בכסלו.

ג

[יום ב', י"ב תשרי תשל"ד]

יחידות למרת לובה גורליק:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: את בודאי לא נוסעת עד אחרי החגים¹.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: בשום אופן אין לתת ביד התלמידות ספרים או חוברות שיש בהם דעות פסולות!

הנ"ל: אלו תלמידות מבוגרות, שבקרוב תהיינה מורות ותצטרכנה להשתמש בספרי עזר כאלה לשם הכנת שיעוריהן. וגם אם הן לא תעסוקנה דוקא בגאוגרפיה, הרי הן עלולות לפגוש את הרעיונות הכפריים במקומות רבים – האם אין זה חשוב שתקבלנה את ההכנה לכך בסמינר, בצורה מסודרת?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עצם העובדה שהדברים מפורשים בספר, שחור על גבי לבן, יוצרת יחס של כבוד וחשיבות לגביהם. ממילא אם נכניס אותם תחת קורת הגג של 'בית רבקה', הרי אנו נותנים להם גושפנקא של אמינות. אח"כ קשה להוציא את היחס הזה מהלבבות.

הנ"ל: מה אפשר לעשות? לתלוש את הדפים עם החומר הפסול או להסתיר קטעים בעייתיים? הרי פעולה זו גרועה יותר, היא תיצור סקרנות לקרוא דוקא את החומר הפסול...

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אעפ"כ ולמרות כל זה, מוטב להוציא את הקטעים הפסולים ולא לאפשר לתלמידות את השימוש בהם. אפשר לצלם תדפיסים של החומר הדרוש, הדבר כבר נעשה בהרבה מקומות, כגון ב'בית יעקב'. יש אפוא לנהוג כמותם ולצלם

(1) יש לציין שהנ"ל הכניסה את הפתק שלה לפני יוה"כ, ורק אחרי שפרצה המלחמה התעוררה אצלה השאלה האם להקדים ולחזור מיד לארץ, אך לא אמרה זאת לכ"ק אדמו"ר שליט"א.
(2) הנ"ל שאל בפתק האם נכון להשתמש בספרי עזר המכילים פרקים ובהם דעות פסולות בענין בריאת העולם, גיל העולם וכיו"ב? והדגישה שהיא נותנת הקדמה לפרק הפסול אודות האמת בענין זה.

דפים או קטעים שהם כשרים ורוצים ללמדם. בנוסף לכך והוא העיקר, יש להשקיע מאמצים בכיוון של כתיבת ספרים כשרים למהדרין שיתאימו לתלמידותינו.

ד

[יום א', כ"ה תשרי תשל"ד]

יחידות למרת מרים זילברשטרום:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איהר זייט די פרוי פון זילברשטרום¹ [=את רעייתו של זילברשטרום?]

הנ"ל: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: איך האב הנאה קענען צו לערנען די פרוי, די עקרת הבית, איך קען שוין א טייל פון די משפחה [=יש לי הנאה לעשות היכרות עם האשה, עם עקרת הבית, לאחר שהנני מכיר כבר חלק מהמשפחה].

מען זאל זוכה זיין מחנך זיין די קינדער, צוזאמען מיט דעם מאן, אין דעם דרך התורה, מ'זאל משפיע זיין אויף אלע, און אויך אויף די סביבה וכו' [=שתזכו לחנך את הילדים, יחד עם הבעל, בדרך התורה, ולהשפיע על כולם, וגם על הסביבה וכו'].
וואס מאכט דער מאן [=מה שלומו של הבעל?]

הנ"ל: ברוך ה'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וואס איז מיט די ענינים, משפטים וכו' [=מה בנוגע לענינים, למשפטים וכו']?

הנ"ל: בסדר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וואס מאכט די געזונט פון מאן [=ומה בנוגע לבריאות של הבעל?]

הנ"ל: ברוך ה'. אבל בריאותה של חמותי² אינה כשורה, עד שאינה מסוגלת להתרומם בכחות עצמה מהכסא!

כ"ק אדמו"ר שליט"א: נו, מען האט געטראכט אמאל פירן אין דויטשלאנד, זאל זיין מיט אריכות ימים און אויך אין געזונט [=נו, הרי חשבו פעם להטיסה לגרמני, שתהי' אריכות ימים ומתוך בריאות].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זייט איהר צופרידן מיט דעם לערנען פון אייער'ן זון דאנעט [=את מרוצה מהלימודים של בנכם כאן?]

הנ"ל: אם הוא מרוצה, ודאי שאני מרוצה!

כ"ק אדמו"ר שליט"א: און וועגן די גשמיות, די עסן [=ומה בנוגע לגשמיות, האוכל?]

(1) ר' אהרן מרדכי זילברשטרום.

(2) מרת פראדל זילברשטרום.

הנ"ל: ברוך ה'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: און זאיינע געזונט [=והבריות שלו]?

הנ"ל: ברוך ה'.

ה

[יום ב', כ"ו תשרי תשל"ד]

יחידות לר' חיים שלום דייטש:

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: הגמרא² אומרת ש"אפילו ריש גרגותא – משמיה מוקמי ליה", ומאחר שהתמנתה לתפקיד ב'כולל', סימן שזה נקבע מלמעלה, און אז איר האט זוכה געווען צו שטיין בראש [=זכית לעמוד בראשו], ולכן, אסור לוותר על קרלין³, אך את הזמן שנוטר תקדיש ל'כולל'.

*

הנ"ל: מה בדיוק היתה כוונתו של הרבי בתשובתו⁴?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אודות ה'כולל' – דברתי כבר עם הרב אברהם הירש כהן כשהי' כאן⁵, שבליובאוויטש ובקרמנצ'וג הרי לא היו 'כוללים'. את ה'כוללים' ייסדנו עבור אותם אברכים וואס זי קאכן זאך אין לערנען [=שעוסקים בלהט בלימוד], כדי שתהיי' להם אפשרות להמשיך ללמוד⁶. אך לבסוף זה הפך ל'פרנסה עדינה' – אמנם הם 'עושים מלאכתן נאמנה', ובאים בזמן, אבל איפה ההתלהבות בלימוד?!

ההתלהבות בלימוד ניכרת כאשר אברך הולך ברחוב, ויהודי עוצר אותו ואומר לו: 'שמע סברה זו וזו שנפלה לי! ראיתי את הקובץ'. אז מי שיש לו ראש טוב שואל שאלה, ונותן תשובה טובה. אבל לא רואים את ההתלהבות בלימוד. לא בשביל זה הקימו את ה'כוללים'!

בקובץ זה אין ניכרת ההתלהבות בלימוד, וזה רק נייר, אז ער האט אגליכע קאפ, זאגט ער אגלייכע סברא [=שהוא ראש ישר, האומר סברא ישרה]. אך קובץ זה מראה שחסר דער זאך קאכן זיך אין לערנען [=להט בלימוד], כמו 'ורמינהו' ו'ת"ש'.

(1) הנ"ל כתב בפתק שהוא משמש כמגיד שיעור בישיבת קרלין, ולפני זמן קצר הרב שלמה יוסף זיין בקשו לקבל אחריות על 'כולל צמח צדק', וההתעסקות בשני הדברים יחד מאוד קשה לו. הנ"ל גם ציין שהוא נוטה יותר ללמד בחורים בישיבה.

(2) ב"ב צא, ב. ("שר הממונה על בורות המים: מי ידלה ממנו היום להשקות שדותיו, ומי למחר, ושררה קטנה היא". רש"י שם).

(3) הנ"ל שימש כר"מ בישי"ק לעלוב-קרלין.

(4) לפני היחידות הנ"ל הכניס לכ"ק אדמו"ר שליט"א קובץ תורני שהו"ל ע"י ה'כולל', וכ"ק אדמו"ר שליט"א ענה בכתב "כדאי להוסיף בעומק לעתיד לבוא".

(5) יחידות לר' אברהם צבי הכהן כהן ורעייתו מרת רבקה מאטיל – אדר תשל"ג (קובץ יחידויות קודש – תשל"ג במקומו).

(6) ראה גם לקמן יחידות יב"ב. קובץ יחידויות קודש – תשל"ה יחידות כד.

כאשר תהי' את אותה התלהבות בלימוד, יהי' לכך הד עצום בכל העולם – ש'כולל צמח צדק' בדרך נס נותר שלם עם כל הקירות, למרות שלומדים תורה מתוך התלהבות. אם אתה תעסוק בענין זה, ותדאג שלאברכים תהי' התלהבות בלימוד, יהי' זה ע"ד פתגם הבעש"ט⁷ "עס קומט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבן אפ זיבעציג-אכציג יאהר, צוליב טאן א אידן א טובה בגשמיות, ובפרט אין רוחניות" [=נשמה יורדת לעולם הזה וחי' שבעים-שמונים שנה, כדי לעשות טובה ליהודי בגשמיות, ובפרט ברוחניות].

(7) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' רצה (נעתק ב"היום יום" ה' אייר).

ו

[יום ב', כ"ו תשרי תשל"ד]

יחידות לר' משה אדרעי, הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א¹:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: צריכים לראות ש'בית הספר למלאכה'² יהי' במצב שימשיך אליו באופן שיבואו תלמידים מצוינים מצד עצמם, ובפרט שהרי בית הספר נמצא בכפר חב"ד שהוא מפורסם בארץ ואפילו בחו"ל, ובאים לשם הרבה בני נוער ב'יומא דפגרא' וכיו"ב כמה פעמים בשנה, ולכן צריך שבית הספר יהי' עם מורים ומדריכים מצוינים וסדרים טובים, ואז יבואו לבית הספר תלמידים מצוינים – כפול וכו'. וגם ברור שמורים ומדריכים מצוינים צריכים תשלום יותר, אינו ענין כלל לעמוד על לירה כו' וכיו"ב, שהרי זה דוקא יביא תלמידים כנ"ל וכסניף הרי ג"כ תהי' הכנסה גדולה יותר ממשרדי הממשלה, וישאר רווח כספי לבית הספר וכו'.

בענין עומס העבודה של המדריך והקושי ביום ובלילה – לא צריכים להטיל כל העומס על אחד כי אם לחלק את העבודה, לדוגמא שאחד יהי' בבוקר ואחד בערב, ויהי' טוב גם לתלמידים, ומה שיעלה יותר משכורת זה משתלם כנ"ל שיבואו יותר תלמידים. במילא בענינים ד"נר לאחד נר למאה³ הרי בהוצאות של היום, יוכלו להחזיק פי שנים תלמידים, מבלי שיצטרכו להוסיף כספים.

בענין אופן הגישה לתלמידים זה תלוי לפי אופי דכל תלמיד ותלמיד, והרי יש עוד מוסדות בארץ – נחלת הר חב"ד, וחינוך עצמאי וכו', ואפשר לראות אצלם ולהתייעץ. ובנוגע לשנות סדרים שהונהגו עד היום בבית הספר – באם זה יראה אצל התלמידים כקולא ביראת-שמים ושו"ע – לא לשנות. בנוגע לתפילה, אפילו בשבת, צריכים להתחיל לא יאוחר מזמן ק"ש שהרי התלמידים לומדים על כל פנים קישו"ע ואינם יכולים להבין מדוע אין מתפללים בזמן, אמת שבחור ישיבה שמסוגל להתבונן שעתיים לפני התפילה מבין ע"פ חסידות מדוע להתחיל בשעה עשר את התפילה, משא"כ "תלמידי בית הספר למלאכה", שלכן נקראים כך, שאין לדמותם לבחורי ישיבה בענין זה, ולפועל אפשר להגיד להם שהשנה תשל"ד שבפועל תוקף הלימודים מתחיל בר"ח מר חשון או יום [אחר] בחודש, מתחילים סדר חדש בזמן התפילה – שילמדו קודם התפילה רבע-חצי שעה, ויתפללו מוקדם, ובעיקר הכתות הקטנות. ולגבי כתות

(1) פאקסימיליא מהגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א נדפסה לעיל ע' 8.

(2) הנ"ל הי' מדריך ב'בית הספר למלאכה', בכפר חב"ד.

(3) שבת קכב, א.

הגבוהות – אם הם לומדים שעתיים לפני התפילה ואין ביניהם שמנצלים זאת לבזבז הזמן עד עשר יוכלו להמשיך כהסדר שהי' עד עתה.

[יום ב', כ"ו תשרי תשל"ד]

יחידות לר' טוביה בלוי, רעייתו מרת חנה פרומט, בניהם יעקב מאיר ופרץ אוריאל, בנותיהם שיינא וציפורה לאה ובת נוספת:

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' טוביה בלוי ואמר: הרי דובר ב'התוועדות'¹ שיכול להיות שחובת 'הקהל' היא על מי שבאו אליו, לכן אני צריך להשתתף בהוצאות הנסיעה לכאן שלך ושל משפחתך.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי תיכף ומיד יתחילו לדבר על כך שצריך להחזיר שטחים, ועצם הדיבורים הללו כרוכים בפיקו"נ. התרופה לכך היא – הגברת 'מבצע תפילין'.

בשו"ע² מובא שלתפילין יש סגולה ל'שיעבוד המוח והלב', והוספה בענין זה תגרום לשעבד את מוחם וליבם של אלו הצריכים להחליט בדבר – שלא יחזירו שטחים. תפרסם זאת.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לחינוך הבנים והבנות של אנ"ש, שצריך להיות דוקא במוסדותינו – שמעתי שלומדים במכתבי 'קנייטשן' ו'פשטים' ורמזים שונים, והנני מודיע שכל אלה בטלים ומבוטלים, והדברים כפשוטם שיש לשלוח את הצאצאים למוסדותינו.

והעובדה שיש טענות למוסדות, שהרי אין דבר שלם בעולם הזה – הרי ראשית, מסתמא המוסדות יתקנו בעתיד את הטעון תיקון. והעיקר: המוסדות הם של אדמו"ר הזקן וממלאי מקומו, והשולח את בניו לשם – שולח אותם למוסד של אדמו"ר הזקן. ויש להשפיע גם על כל מי ששייך לזה לשלוח את צאצאיהם למוסדותינו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למרת חנה פרומט ואמר: תעסקי ברישום בנות ל'בית חנה', ובכך תסייעי לבעלך בעבודתו.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איר האט געזען חסדי השי"ת מיט איירע מאן און איר וועט ווייטער זעהן³ [=ראית את חסדי השי"ת עם בעלך ועוד תראי בעתיד].

(1) שיחת בראשית תשל"ד – התוועדות ב' (לקו"ש חי"ט ע' 363 ואילך). וראה יחידות להנ"ל – תשרי תשל"ג (קובץ יחידות קודש – תשל"ג במקומו).
 (2) שו"ע או"ח סכ"ה ס"ה. שו"ע אדה"ז שם סי"א.
 (3) ראה גם אג"ק חי"ז ע' א ואילך (מכתב להנ"ל). וש"נ.

ח

[יום ב', כ"ו תשרי תשל"ד]

יחידות לר' ישראל צבי הבר :

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש ממנו את הפתק בנוגע לרומני¹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני רוצה שתשאר עוד שנה ברומני.

הנ"ל: איך להודיע את זה לרב רוזן?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מ'קען דאס מאכן אין טלפון [=אפשר לעשות זאת בטלפון].

הנ"ל: כיון שאשתי נמצאת באה"ק לבדה כל זמן המלחמה ומחכה לי, האם אני יכול לנסוע לאה"ק קודם, לבקרה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א הסכים.

הנ"ל: אולי אפשר שמישהו אחר יסע במקומי לרומני?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איר מיט אייער ציור דארף זיין נאך א יאר אין רומני [=אתה עם ה'ציור' שלך צריך להיות עוד שנה ברומני].

(1) הנ"ל הי' שנה לרומני, שם שימש כשוחט.

ט

[יום ד', כ"ח תשרי תשל"ד]

יחידות לא' :

הנ"ל: שהרבי יהי' בריא, ושזוכה לראות את הרבי באה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אמן.

י

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' שלום דובער אליגולשוילי ובנו שמואל :

ר' שלום דובער אליגולשוילי: האם נכונה המסורת המשפחתית שהרבי הי' בהיכרות עם הדוד חכם יצחק, ובאם הדברים נכונים, אני מבקש מהרבי לשמוע על כך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: היכן למד חכם יצחק? הוא הספיק לעלות לאה"ק?

הנ"ל: הוא נפטר בגרוזי', שלושה חודשים לפני המועד המתוכנן לעלייתו לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: שישאר פה ויכנס ללמוד בישיבת 'אהלי תורה'. יש כאן מישהו מבני המשפחה שיוכל לקחת עליו אחריות בהיותו כאן לבד, פחות מגיל בר-מצוה?

הנ"ל: לא, אבל אני יודע שבישיבת 'אושען פארקוויי' לומדים מספר תלמידים מבוגרים יותר מעולי גרוזי, שהם יוכלו להשגיח עליו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם כן, שיכנס ללמוד שם.

(1) הנ"ל כתב בפתק אודות האפשרויות השונות להמשיך לימודיו של בנו שמואל, ושאל האם עליו לחזור ולהמשיך ללמוד באה"ק והיכן או שישאר ללמוד שם?

יא

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' מנחם מענדל זושא לובצקי ורעייתו מרת פייגא:

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות הפרנסה, ובין הדברים שאל את ר' מנחם מענדל זושא לובצקי: יש לך חנות בפאריז?

הנ"ל: אינני מבין את השאלה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה לא מבין לה"ק?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בצרפתית): יש לך חנות או משהו דומה?

הנ"ל: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בצרפתית): במה אתה עובד?

הנ"ל: התמנתי לפקיד ראשי במפעל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בצרפתית): המנהל הוא יהודי?

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתבשר בשורות טובות בשמחה ובטוב לבב. גמר חתימה טובה.

יב

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' אשר הכהן לעמיל, רעייתו מרת חיה יענטא ובנם ישעיה אליעזר:

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: בכללות, 'כולל' בחב"ד – זהו חידוש שלי, בליובאוויטש לא הי' 'כולל'.

(1) ר' אשר הכהן לעמיל שאל בפתק האם עליו להמשיך ללמוד ב'כולל תרביצ' א' בירושלים.

ה'כולל' נוסד מתוך כוונה שלאברך שיש חיות בלימוד, יוכל להמשיך לשקוד על התורה בלי להיות טרוד בהוצאותיו הגשמיות. ולמרות זאת, 'כולל' אינו סדר רצוי בחיים לטווח ארוך.²

מצידי הייתי יוצא למלחמה נגד זה.³

ישעיה אליעזר החל לבכות, ומרת חיה יענטא יצאה איתו מהחדר.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תתחיל לעסוק בהוראה, במסירת שיעורים וברבנות.

(2) ראה גם לקמן יחידויות ה, סו.

(3) כ"ק אדמו"ר שליט"א חזר על משפט זה 3 פעמים.

יג

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' שניאור זלמן שמרלינג:

כ"ק אדמו"ר שליט"א קרא את הפתק ואמר¹: חסר שם.

הנ"ל: בכוונה לא כתבתי, מפני שהחסר – יוסף בורג – אמר לי שהרבי ברוגז עליו וביקש לשאול מדוע.

כ"ק אדמו"ר שליט"א קם מכסאו, פניו הק' האדימו, וכשידיו פשוטות לצדדים שאל בצער (שלוש פעמים): איך בין ברוגז אף א איד [=אני ברוגז על יהודי]?! (והוסיף: רק כואב לי שהוא יכול לעסוק בזה ואינו עושה.

(1) הנ"ל הזכיר בפתק את שמות משפחת בורג, למעט שמו של מר יוסף בורג. הי' זה בעומקה של פרשיית 'מיהו יהודי', אז כ"ק אדמו"ר שליט"א תבע לפרוש מהממשלה, ומר יוסף בורג נכנס ליחידות ארוכה (יחידות למר יוסף בורג ורעייתו מרת רבקה – יום ה', י"ז סיון תשל"א (קובץ יחידויות קודש – תשל"א במקומו)), במהלכה נשמעו דיבורים רמים מהחדר, ולאחר מכן, בתקופה זו, מיאן כ"ק אדמו"ר שליט"א לקבלו ליחידות.

יד

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' יוסף יצחק ליפסקר ורעייתו מרת יפה סוניה:

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: בנוגע לנצרת עילית – מכיון שהגיעו לשם הרבה יהודים מרוסי' וגרוזי', צריך לפעול איתם; לכן תפעל גם ב'צא"ח' ואשתך גם ב'נשי ובנות חב"ד'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר באריכות אודות שליחותם בנצרת עילית.

(1) הנ"ל כתבו בפתק שהם מתגוררים בנצרת עילית, ורוצים לעבור לגור בנחלת הר חב"ד.

טו

[תשרי תשל"ד]

יחידות לאסתר חיטריק :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: טוב שאת מפחדת, זה מראה שאת מבינה את האחריות של טיפול בילדים בכלל ובילדים של הקב"ה בפרטיות. הצלחה רבה בלימודים, בהדרכה, ובנסיעה טובה.

(1) הנ"ל כתבה בפתק שהחלה להדריך בנות מכתה י"ב ב'בית רבקה' שבכפר חב"ד, והיא מפחדת מהאחריות שבהדרכת הבנות – הן מבחינה פיזית והן מבחינה רוחנית.

טז

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' ישראל עמרן :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: מה שמה ושם אמה?
הנ"ל: שרה בת עוזלי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אזכיר על הציון, ותהי' רפואה מיד².

(1) הנ"ל כתב בפתק שאמו חולה בפרקי הרגלים ל"ע, והם פנו לכל הצדיקים ולא נושעו, והם מבקשים שכ"ק אדמו"ר שליט"א יעזור להם.
(2) יש לציין, שאכן בדיוק באותו זמן אימו קמה ממיטתה ללא שום כאבים!

יז

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' ברוך פריז :

כשנכנס ליחידות, הנ"ל פרץ בבכי וקרא: רבי, הילדים באש¹!

כ"ק אדמו"ר שליט"א הרצין ולאחר שהות קלה אמר: אל תפחד! אין מה לדאוג, המלחמה כמעט הסתיימה ואתה תפגוש את כולם בריאים ושלמים.

(1) הכוונה לחתניו, ר' שמעון בקרמן ור' מאיר פריימן, שגוייסו לצבא במהלך 'מלחמת יום כיפור'.

יח

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' מנחם מענדל פוטרפס :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בכדי להרים את מצב הישיבה בכפר חב"ד צריכים שהבחורים יסעו חזרה לארץ ישראל¹.

(1) ראה ליקוט מענות קודש תשל"ד ע' 20 (מענה להנ"ל).

יט

[תשרי תשל"ד]

יחידות לר' כלפיה אילוש :

הנ"ל הביא לכ"ק אדמו"ר שליט"א כמה ספרים וכתבי יד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שהשי"ת יעזור שיהי' לכם תמיד ניצוצות קדושה תחת ידיכם.

כ

[תשרי תשל"ד]

יחידות לרב סעדיה דהן :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתצליח בעבודת החינוך.

*

אודות א' מילדיו של הנ"ל – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: תשאירו אותו עוד שנה בגן, ואל תמהרו להעלותו לכיתה א'.

כא

[תשרי תשל"ד]

יחידות לנער :

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): לאיזה בית ספר אתה הולך?

הנ"ל: בית ספר תיכון יהודי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): זה במנשסטר?

הנ"ל: כן, במנשסטר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): מכיון שהתחלת את הישיבה שלך במשך ששה שבועות, אינני חושב שכדאי להתחיל ללמוד בבית ספר אחר באנגלי' או במדינה אחרת.

שהשי"ת יברך אותך ללמוד בהתמדה, ושתהי' חסיד אפילו כשאתה בישיבה מתנגדית, ושתבורך בכל מה שנמצא במכתב זה.

כב

[תשרי תשל"ד]

יחידות לא :

הנ"ל: יש ענין לשתות 'משקה' בריבוי ביו"ט, כפי שהבחנתי במהלך שהייתי כאן?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: טעות היא מעיקרא ומופרך לגמרי, עס בריינגט נאר צו אסאך בלבולים¹ [=זה מביא רק הרבה בלבולים].

(1) ראה גם קובץ יחידויות קודש – תשל"ה יחידות סב. תשל"ו יחידות לח. וש"נ.

כג

[יום ג', ד' חשון תשל"ד]

יחידות לתי יצחק ליברמן :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: ווען איז דיין יום הולדת [מתי יום ההולדת שלך]?
הנ"ל: ד' חשון.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דו ביסט זיכער אז דיין יום הולדת איז ד' חשון [=אתה בטוח שיום ההולדת שלך הוא ד' חשון]?
הנ"ל: בר-המצוה שלי התקיימה בד' חשון, וע"פ הידוע לי, בתאריך זה חל יום הולדתי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דו ביסט זיכער [=אתה בטוח]?
כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו לקראת יום הולדתו.

(1) הנ"ל כתב בפתק שיום הולדתו חל בד' חשון, וביקש ברכה לשנת ברכה והצלחה.

כד

[יום ג', י"א חשון תשל"ד]

יחידות לרב דב טייכמן ורעייתו מרת חדוה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בפתק את המילה "מסודר" ואמר לרב דב טייכמן:
בברכה שתהי' מסודר. פשוט להחזיק בדבר אחד ולהיות עקבי. אינני יכול לומר בדיוק
מה הסיבה לכך, אם בגלל המרץ הרב שיש לך...

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מדוע לא הבאתם גם את הילדים, משטורעמ'ט דאך וועגן
'הקהל'¹ – "האנשים נשים וטף"²?! נו, זיי זיינען דאך ניט שולדיק [=הרי מרעישים אודות
'הקהל' – "האנשים נשים וטף"?! נו, הרי הם לא אשמים].

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן למרת חדוה שטר של 50 לירות ישראליות ואמר: זה עבור
קניית ספרי קודש לילדים, כפיצוי על כך שלא באו לכאן.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן למרת חדוה סידור. לרב דב טייכמן נתן תניא ו'מכתב
כללי' (שטרם פורסם) ואמר: הרי בשבת אתה תהי' בלונדון ותתוועד שם, תפרסם את
המכתב ב'התוועדות' שם.

*

(1) ראה גם לעיל יחידות ז.
(2) דברים לא, יב.

מרת חדוה שאלה אודות ענין מסויים, כ"ק אדמו"ר שליט"א הצביע על הרב דב טייכמן ואמר למרת חדוה: הרי כבר עניתי לו על כך³.

(3) יש לציין שבשנת תשכ"ז הרב דב טייכמן שאל זאת וכ"ק אדמו"ר שליט"א ענה. מרת חדוה לא הסתפקה בכך, ולכן שאלה על כך שוב.

כה

[יום ב', כ"ד חשוון תשל"ד]

יחידות לת' יצחק גרוזמן :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פארסט? ווען פארסטו, בקרוב ממש? [=אתה נוסע? מתי אתה נוסע, בקרוב ממש?].

הנ"ל: השבוע או שבוע הבא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פארוואס די וואך [=למה השבוע?]

הנ"ל: אבי ביקש שאבוא מיד אחרי ה'יחידות'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מצד וואס פאר א טעם [=מצד איזה טעם?]

הנ"ל: אינני יודע.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך פארשטייט ניט, אלע בחורים פארן נאך שבת מברכים [=אינני מבין, [הרי] כל הבחורים נוסעים אחרי שבת מברכים]!

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו.

כו

[חשוון תשל"ד]

יחידות לר' אריה לייב קפלן :

אודות ה'שליחות' בצפת – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: שיהי' ברוחב הכי גדול. אין צורך לפרסם שזה "ופרצת" (בכדי לכבוש), אבל שיהי' צעד אחר צעד.

ואם יכול להיות שיהיו שינויים מחמת המצב, שיתנו כסף לדברים אחרים – אין לפחד להתחיל עוה"פ מהתחלה וכו'. ואפשר להסביר, שאדרבה, צריכים ליישב להראות החוזק כו' – אוסנוצן אויף פארקערט [=לנצל זאת להיפך]¹.

הנני נותן לך מאה לירות, בכדי לערוך 'התוועדות' בזמן המתאים (בצפת, בין חברי ה'כולל'), ולדבר אודות תורה וצדקה. בנוסף, אתן לך 'משקה' – חציו עבור ה'התוועדות' בצפת, וחציו ל'התוועדות' ר"ח כסלו, שעושים ליום הולדתו של מר שז"ר (מסתמא יעשו גם השנה ביום ראשון או שני).

(1) כ"ה בהנחה, ונראה שכוונת הדברים היא: אם בעקבות המלחמה יהיו שינויים בהבטחות לסיוע להקמת קריית חב"ד, בטענה שיש לתת את הכסף לדברים אחרים – אין לפחד, גם אם צריך להתחיל את ההשתדלות עוד הפעם מהתחלה. ואפשר גם לנצל את המצב לכיוון ההפוך, דהיינו להסביר שאדרבה המצב הביטחוני הוא סיבה ליישב את צפת, כדי להראות את החוזק וכו'.

– ושל לא ידעו מהחלוקה, שיהי' כלי מלא ושלם לכל אחד, וכך לא ידעו זאת כו' – לדבר דברי-תורה, ותאמר שאתה מוסר ד"ש וברכות בשליחותי, וזהו ה'משקה', ותחזור גם מה'מאמרים' של חודש תשרי, אבל באופן שיהי' מובן.

הנה מאה ואחד דולרים² עבורך, והצעתי היא שתחלק לכל אחד מהנאספים. כיון שיש לי קאך [=להט] בתורה וצדקה – שיתנו לצדקה. – כל זה תלוי רק בכך וזו רק הצעה, ותשתמש בזה כשלך.

בתוך דברי-התורה, תזכיר שבפעם האחרונה שהיית פה הזכרת אודות ישוב חב"ד בצפת.

אלה המכתבים שיצאו לאור לאחרונה. כמה אברכים יש ב'כולל', אחת עשרה-שתים עשרה?

הנ"ל: עכשיו, עשרה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תתן לכאו"א, כפי שתראה, ואתה הרי האחד-עשרה, ועוד שנים באנגלית – אחד עבור אשתך, ואחד כפי שהיא תמצא לנכון.

אני נותן לך גם ממה שי"ל לאור לאחרונה³, בכדי לתת אחד ל'כולל' בצפת, אחד ל'כולל' בכפר חב"ד, אחד ל'כולל' בנחלת הר חב"ד, אחד לירושלים ת"ו (כולל תו"א), או כפי שזה נקרא), ואחד לרב זוין, תעביר לו שאני שואל אודות מצב בריאותו ואודות האנציקלופדי', וטוב שתבקר אותו. אם ישאר מכתב – תתן גם מכתב אחד מהנ"ל.

שתהי' 'התוועדות' בבית-הכנסת צמח צדק בצפת, בעיר העתיקה. צריכים לחזק שם ולהראות התוקף, מבלי להתפעל⁴.

ובנוגע לאנשי ה'כולל' – שיהי' בהצלחה בכל העניינים, הם והמשפחה ובתוכן... מסתמא תמשיך ותכתוב מהכל.

פארט געזונטערהייט [=סע לשלום].

(2) גירסא אחרת: לירות.

(3) כנראה הכוונה לספרים.

(4) כ"ק אדמו"ר שליט"א חזר על כך כמ"פ.

כז

[חשון תשל"ד]

יחידות לר' שלום דובער רסקין ובנו לוי יצחק לקראת ברהמצוה שלו :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: אם יקבל על עצמו שלא להסיח דעת בהם. על מחשבות אסורות רעדט מען ניט [=אין מה לדבר], אלא אפילו מחשבות רשות, והרי זה אורך סה"כ עשר דקות. והעצה לזה היא להסתכל בסידור, הן ב"שמע" "והי' אם שמוע", הן ב"קדש" "והי' כי יביאך".

(1) הנ"ל שאלו בפתק האם בנו לוי יצחק יכול להתחיל להניח תפילין דר"ת.

כח

[יום ה', ד' כסלו תשל"ד]

יחידות לת' נחמן יעקב דבורהס :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תחזור לאה"ק.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תשמע לרופא ידיד.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תתעסק בשידוכים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תשמע להוראת הנהלת הישיבה.

כט

[יום א', ל' חשוון-יום ה', ד' כסלו (?) תשל"ד]

יחידות לא' :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אז בשעת מען גיט א ברכה 'אזכיר על הציון' – איז דאס די גרעסטע ברכה [=כאשר מברכים 'אזכיר על הציון' – זה הברכה הכי גדולה].

ל

[יום ד', כ"ד כסלו תשל"ד]

יחידות לרב חיים גוטניק :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע למה שדיברתי בשבת¹ אודות "תחלתו בפשיעה וסופו באונס"² – הכוונה היא לסיום, אבל ה'עולם' לא תפסו את זה, ומכיון שכבר לקחתי מהם את הסעודה-שלישית לא רציתי לאחר גם את זמן מנחה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כשהייתי באוניברסיטה בצרפת דרשו ממני לכתוב על איזה ענין, לכן נסעתי לקו 'מאזינו' שבצרפת, במשך שלושה ימים הבנתי את המסקנות של אנשי הצבא, וכתבתי על כל החסרונות שבקו זה. כשדברו על קו 'בר-לב' כתבתי להם אודות הנ"ל, ואעפ"כ בעקשנותם הם בנו אותו.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בכסא הזה יושב א' ממפלגת 'פא"י' והסכים לכל מה שתבעתי ממנו. שאלתי אותו: מדוע אתה לא מוחה על כך לפני המפלגה? והוא ענה לי: מכיון

(1) שיחת ש"פ מקץ תשל"ד (תו"מ חע"ד ע' 373 ואילך).

(2) ב"ק כא, ב.

שכך המפלגה סוברת, לכן אני גם מסכים לכך. הלוואי שהיו מצייתים לי כמו שהם דבוקים לכסאות שלהם.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מפלגת ה'מערך' יזכו עוד הפעם בבחירות.

לא

[יום ד', כ"ד כסלו תשל"ד]

יחידות לר' ישראל לייבוב:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיון שהמכונית שלכם גויסה לצבא¹, וזה ברור שעבודתכם דורשת מכונית, ויותר מאחד – לכן עליכם להשתדל בכל סוגי השתדלות להשיג מכונית.

(1) במהלך 'מלחמת יום כיפור'.

לב

[כסלו תשל"ד]

יחידות לר' משה אהרן וילהלם, רעייתו מרת חיה שרה, בנם מאיר ברוך ובתם:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה אתם לומדים?

מאיר ברוך: מסכת 'בבא מציעא', פרק 'אלו מציאות'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מי המלמד שלך?

הנ"ל: ר' ישעיהו ובר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה הדין כשאדם מצא "עיגולי דבילה"?

הנ"ל: "הרי אלו שלו", כיון שאין סימן – כולם נראים אותו דבר, ולכן אפשר לקחתם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה הדין אם אדם מצא "מחרוזות של דגים"?

הנ"ל: "הרי אלו שלו", כיון שכולם עושים צורת קשר שווה, ואין בהם סימן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי היהודי עבד קשה, הרוויח כסף, הוציא את הכסף וקנה איתו חפץ – כיצד אפשר לקחתו?! למה לא להכריז עליו!

הנ"ל לא ידע להשיב, ר' משה אהרן וילהלם לחש לו את התשובה באוזן והנ"ל ענה: כאשר אדם מתייאש – הוא מפקיר זאת, וכיון שזהו הפקר – מותר לקחת זאת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וואס ועסטו¹ טאן, אויב וועסט געפינען מיין סירטוק² [=מה אתה תעשה, אם תמצא את הסירטוק שלי], אתה תכריז עליו?

(1) כ"ק אדמו"ר שליט"א הצביע עליו.

(2) כ"ק אדמו"ר שליט"א הצביע לעבר הסירטוק שלו.

הנ"ל: לבגד יש סימנים – לכל בגד יש מידה אחרת, ולכן ודאי שצריך להכריז עליו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איזה נ"ך אתה לומד?

הנ"ל: ספר 'יהושע'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מדוע לא הרגו את משפחת רחב – האם הם היו מבני ראובן, שמעון או לוי?

הנ"ל: כיון שרחב הצילה את המרגלים ששלח יהושע.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לבת, ושאלה כמה שאלות. אח"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א הוציא ממגירת השולחן כוס קטנה עם 2 מטבעות של דולר, על מטבע אחד צורת איש ועל המטבע השני צורת אשה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן את המטבע עם צורת האיש למאיר ברוך ואמר: וייל איך האב דיר געמוטשעט – געב איך דיר א דולר [=בגלל שייגעת אותך – אני אתן לך דולר].

כשתחזור לאה"ק תיגש למלמד שלך ותספר לו על מה שהי' כאן, אח"כ תאסוף את כל תלמידי הכיתה ותספר זאת גם להם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן את המטבע השני לבת.

לג

[כסלו תשל"ד]

יחידות לר' יעקב הלוי פרידמן:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: א יישר כח אייך פאר אייערע ספרים, וואס איר האט מיר געשיקט, ובפרט דעם ספר על הגר"א. ווען איך האב דאס ערהאלטן האב איך זיך דערשראקען – איך האב געמיינט איר ווילט דערמאנען אלטע מעשיות. איך בין דורכגעגאנגען דעם ספר, און געזען איר דערמאנט גארנישט וועגן דעם. האב איך שטארק הנאה געהאט [=יישר כח לך על הספרים ששלחת לי, ובפרט הספר על הגר"א. כאשר קיבלתי את זה, נבהלתי – חשבתי שאתה רוצה להזכיר מעשיות ישנות. עברתי על הספר, וראיתי שלא הזכרת מאומה בנוגע לזה. מאוד נהניתי].

*

אודות עניני הבריות – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש התחדשויות באופן תדיר, לכן אין להתייאש.

לד

[כסלו תשל"ד]

יחידות למר ירמיהו ברנובר :

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות פרטי התוכנית בפילדלפי¹, ואח"כ אמר:
כאשר תהי' בפילדלפי' אל תשכח להפגש שם באוניברסיטה עם מלומד אחד שיש לו
קשר לתחום שלך.

(1) הנ"ל התעתד לנסוע לפילדלפי' כדי להיפגש עם סטודנטים, לספר להם על מחקרו וכיצד אין
סתירה בין המדע ליהדות.

לה

[כסלו תשל"ד]

יחידות לת' משה אורנשטיין :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הפתק עם השאלות שלך לא הגיע אלי, אתה זוכר את
השאלות?

הנ"ל חזר על אחת השאלות.

לו

[כסלו תשל"ד]

יחידות למר יהודה אלינסון :

הנ"ל ביקש ברכה עבור נכד אחותו, שכמעט ולא דיבר, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו¹.

(1) יש לציין שימים ספורים אח"כ הוא אכן החל לדבר ברהיטות. וראה יחידות להנ"ל – יום ב',
כ' כסלו תשל"ו (קובץ יחידויות קודש – מילואים במקומו).

לז

[כסלו תשל"ד]

יחידות לת' מ. י. :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: השי"ת יעזור שכשתיכנס פעם הבאה אלי ליחידות, תוכל
לכתוב גם על דברים טובים שאתה עושה ולא רק על דברים לא טובים.

כאשר שומעים על בחור ב'תו"ת' שלומד כדבעי ומתפלל כדבעי ומתנהג כדבעי, זה
אצלי שמחה ותענוג נפשי ופנימי, ומוכן וגם פשוט המצב ההופכי. ובודאי אתה
והחברים שלך ב'תו"ת', לפחות מצד "ואהבת לרעך כמוך"¹, תשתדלו להוסיף בכיוון
זה.

*

(1) קדושים יט, יח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע למה שאתה מבקש ברכה להתקשרות – ברור ומובן שאי אפשר דרייען זיך ארום פוסט און פאסט [=להסתובב ריקני בחוסר מעש] ולהיות מקושר. אי אפשר לתת לי שוחד ואינני מקבל שוחד, ובחור ב'תו"ת' שאינו שומר הסדרים ולא לומד כדבעי ומתפלל כדבעי ומתנהג כדבעי – אינני מקבל ממנו שוחד שלומד מזמן לזמן לקו"ש וגם עושה לי טובה גדולה ומתעסק ב'ופרצת'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע למה שאתה כותב, אודות חלומות המבלבלים – באם לא תחשוב מחשבות בטלות ביום, לא יהיו חלומות מבלבלים בלילה. וכמובן וגם פשוט ההקפדה היתירה שצריכה להיות אצל בחור ב'תו"ת' בענין קריאת שמע שעל המיטה ובטבילה במקוה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: השי"ת יעזור לך להיות 'תמים' אמיתי ומקושר אמיתי, לכל לראש ע"י 'תמים תהי' עם ה' אלקיך"², ושמחה וטוב לבב, עד שנוכל לומר עליך: "ראו גידולים שגידלתי".

(2) שופטים יח, יג.

לח

[כסלו תשל"ד]

יחידות לא':

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: במקום של צעירים, יכול להיות קצת זקנים ובעיקר צעירים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: תשאל משפיעים באה"ק, כיון שלמדת בישיבות ובישיבות חב"ד לזמן קצר ואחרי זה לזמן ארוך.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: השמות יקראו.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א³: תדבר עם ידידים מבינים באה"ק, היות שמתוך שתחזור – ישתנו הדברים למרות רצונך.

*

(1) הנ"ל שאל בפתק היכן לגור?

(2) הנ"ל שאל בפתק מה ללמוד – בעיקר 'נגלה' או דא"ח?

(3) הנ"ל שאל בפתק האם להביא רכב מאמריקה לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴: לא חשוב מאיפה, אם זה חב"ד או לא, העיקר לשמוע שהיא שומרת תורה ומצוות ומעשים טובים ואח"כ לראות אם אפשר לגשר על הפערים⁵.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ברכה להסתדרות טובה ופרנסה, ולשמיעת בשורות טובות באה"ק.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁶: אילת זה לא אה"ק, ואתה שייך לאה"ק.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁷: כיון שאתה כבר כאן, תשאר עד לאחר י"ט כסלו וחנוכה ושבת מברכים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁸: בישיבה אין תועלת. קביעת עיתים לתורה. להמשיך במקצוע, מכיון שהשקעת בו מאמצים, בתנאי שלא יפריע לקיום תורה ומצוות.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁹: א גלייכע זאך [=דבר נכון].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹⁰: הסחת הדעת.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו לפעול ב"ופרצת"¹¹.

-
- (4) הנ"ל שאל בפתק עם מי להתחתן – מחב"ד בבני ברק או בירושלים?
 (5) ראה גם לקמן יחידות לט. קובץ יחידות קודש – תשל"ט יחידות מז. תדפיס מקובץ יחידות קודש – תשמ"א (תשפ"ד) ע' 33.
 (6) הנ"ל שאל בפתק אודות הצעת עבודה באילת.
 (7) הנ"ל שאל בפתק האם להשאר ב-770 או לחזור לאה"ק.
 (8) הנ"ל כתב בפתק שהוא מרגיש בזבוז זמן ב'קבוצה', בגלל החברותות וכו'.
 (9) הנ"ל שאל בפתק האם להתחיל להניח תפילין דר"ת.
 (10) הנ"ל שאל בפתק אודות ח"נ. ראה גם לקמן יחידות ע, עג. יחידות לא' התמימים – תשרי תשמ"א (קובץ יחידות קודש – תשמ"א במקומו).
 (11) הנ"ל ביקש בפתק לעשות את מה שצריך לעשות, ואף אחד לא עושה.

לט

[כסלו (?) תשל"ד]

יחידות לא':

הנ"ל שאל אודות שידוך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: העיקר יראת שמים¹.

(1) ראה גם לעיל יחידות לח. וש"נ.

מ

[יום א', ה' טבת תשל"ד]

יחידות לר' בנציון ריידר ורעייתו מרת הינדה:

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' בנציון ריידר ושאל: איפה הייתה בחלוקת 'דמי החנוכה'?

הנ"ל: הייתי בפיטסבורג לצורך עסקים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בלי להתגאות, אני בטוח שהדולר של 'דמי החנוכה' שווה יותר מכל העסקים שעשית בפיטסבורג.

מא

[יום א', ה' טבת תשל"ד]

יחידות לר' בנציון שגלוב:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תמסור כאן ושם אז חסידישע חתונה דארף זיין רייך ברוחניות און פשוט בגשמיות, און די געלט וואס מען גיט אויס אויף פארפירענע בלומען וכיו"ב – זאל מען דאס געבן אויף צדקה [=תמסור כאן ושם שחתונה חסידית צריכה להיות עשירה ברוחניות ופשוטה בגשמיות, והכסף שמוצאים על פרחי נייר וכיו"ב – יתנוהו לצדקה].

מב

[יום א', י"ב טבת תשל"ד]

יחידות לא'¹:

הנ"ל: אני איש עסקים, ואני רוצה ללמוד עורכות דין. כדאי לעבור לזה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיון שבתור איש עסקים אתה גומל חסדים עם הרבה יהודים, ואם תהי' עורך דין תוכל לגמול פחות חסדים, לכן כדאי שתמשיך להיות איש עסקים. כשם שבייצור מכונה – מטרת ייצורה הוא בכדי שעי"ז יוכלו לעשות הרבה דברים; כך גם מטרת בריאתך ע"י הקב"ה היא בכדי שתעשה טובות להרבה יהודים.

(1) מברזיל. הנ"ל נכנס יחד עם מתורגמן – ר' מנחם אפלבוים.

מג

[יום א', י"ב טבת (?) תשל"ד]

יחידות לר' יעקב יוסף ברגר :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כבר קנית מתנה לאשה?

הנ"ל: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תקנה מתנות לאשה ולילדים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני אשתתף איתך בכיסוי ההוצאות של כרטיס טיסה.

מד

[יום א', כ"ו טבת תשל"ד]

יחידות למר פנחס מאיר (פיטר) קלמס ובנותיו מרים ופנינה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למר פנחס מאיר (פיטר) קלמס ושאל (באנגלית): האם אלו בנותיך?

הנ"ל: כן, מרים ופנינה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): קבלתי גם מכתב מטניה – היא לא באה אתכם?

הנ"ל: חשבנו שאין צורך שהיא תבוא שוב, משום שהיא ביקרה כבר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אחרי כ"כ הרבה שנים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למרים ופנינה ואמר (באנגלית): יהי רצון שתצליחו בכל אשר תעשו, בהתנהגותכן ובלימודיכן, ותהיו מופת לחברותיכן ולבנות כיתתכן. תלכו "מחיל אל חיל"¹, ובמשך הזמן תהיו מופת גם לקהילה בלונדון ותביאו רוב נחת להוריכן. שנשמע מכן בשורות טובות.

אתן מתפללות לפי נוסח האר"י או לפי הנוסח הקודם שלכן?

הנ"ל: נוסח האר"י.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אתן לומדות גמרא?

הנ"ל: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): משניות?

הנ"ל: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): דינים מתוך שו"ע?

הנ"ל: כן.

(1) ל' הכתוב – תהלים פד, ח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א לחץ על פעמון, ביקש להביא אליו שני סידורים, העניק אותם למרים ופנינה והם יצאו.

*

מר פנחס מאיר (פיטר) קלמס הגיש את הגליון הראשון של עיתון 'וורוודני' לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כן, קבלתי את זה. זה עושה רושם טוב. יש רק דבר אחד.

הנ"ל: זה בסה"כ העיתון הראשון.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כן, וזה הובא אלי רק עתה. הבה נקוה שהשני יגיע הרבה יותר מהר... אתה אינך קורא רוסית, ואני קראתי, וזה עושה רושם טוב, זה עשוי היטב.

קראתי את הרשימה שהגשת לי. מה שחשוב עכשיו ביותר הוא להשיג אדם מעשי, שיעבוד ב'שמי"ר' ביחד עם פרופסור ברנובר. לפרופסור ברנובר יש מעלות רבות, אך הוא כל הזמן ער לסכנות שמבחוץ. יתכן שזה החינוך האקדמי שקיבל, או אולי אורח החיים שאליו הורגל ברוסי', בה הסכנה היתה מצוי' תמיד והסודיות היתה הכרחית. 'שמי"ר' זקוקה לאדם שימשוך את חברי האגודה למעורבות יומיומית.

דובר אודות הצעות שונות לגבי מועמדים למשרה זו².

הנ"ל: אם אכן יש לחפש אדם נוסף, האם הוא חייב להיות עולה חדש?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): לאו דוקא, אך הוא חייב להיות אדם מעשי וירא-שמים. אדם מסוג זה ניתן לבחור מבין חברי 'שמי"ר', אך אין כוונה שיהי' 'כהן גדול'. אסור לנו לעשותו נשיא...

ובאשר לתפקידה הרחב יותר של 'שמי"ר', שיהי' כפי ההסכם המקורי שלנו...

*

הנ"ל: האם הרבי ראה את גילוי-הדעת של פרופסור ברנובר?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): האם זה הי' עלון?

הנ"ל: כן, חשבתי שאולי הצהרה ברורה כזאת שלו מגבילה את 'שמי"ר'. מהו תפקידה של האגודה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): לא תפקיד פוליטי, אם רק אפשר להימנע מכך. התכלית היחידה של 'שמי"ר' היא יהדות, כל דבר אחר רק ידלדל את כוחה. אינכם יכולים למלא שני תפקידים שונים, ואין צורך ברשימה פוליטית, הדבר לא יועיל לפעילות, אלא רק ימעיט ויפחית ממנה.

הנ"ל: במקום מפלגה פוליטית באופן ישיר, ניצור כח שיפעל להשבת האידיאליזם על כנו?

(2) ראה קובץ יחידויות קודש – תשל"ה יחידות פא. וש"נ.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כן, 'שמי"ר' תוכל להשפיע על הבחירות ע"י תמיכה בשמירת שבת, כשרות וכדו'; היא יכולה להסתמך על הצהרות, אך לא לצאת עם רשימה. מעורבות פוליטית נוגדת את עקרונותי.

הנ"ל: כך הבנתי תמיד את השקפתו של הרבי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כמובן הנהגת ה'מזרחי' ('מפד"ל') פירשה את דברי שלא כהלכה. אני אכן שלחתי את המברק³ באמצעות שליח מיוחד, אלא שזה הי' רק כדי שיבחרו במישהו הדוגל בתורת ישראל.

הנ"ל: זאת איננה התערבות פוליטית!

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): סיסמת המזרחי – "ארץ ישראל לעם ישראל ע"פ תורת ישראל" – נבגדה, היא איננה עולה בקנה אחד עם מדיניותם. שאלתי אותם, כיצד הם מסבירים זאת? ותשובתם היתה שהדבר איננו מעשי! הם אומרים שהרב שניאורסון מתנגד להחזרת שטחים, וכי הוא מפיץ כזבים. בקשתי שיצביעו על כזב אחד.

מחאתם אינה אלא הצגה לפני הצבור, כדי להשיג תדמית ציבורית מסוימת; אך הכל כבר סוכם מראש ע"י הפוליטיקאים, לרבות מעמדה של ירושלים, ואפילו המילים המדויקות של ההסכם. עתה הם מנסים לסדר את המילים כך שלא לגרום למהפכה מחשבתית אצל יהודים בחו"ל, אך הם כבר נתנו את הסכמתם לכך שלערבים ולוותיקן תהי' אחיזה בעיר העתיקה. הכל החל אחרי 'מלחמת ששת הימים', ביוזמת ממשלת ישראל נשלח לווינגטון שליח מיוחד, כדי להודיע שישראל מוכנה לשאת ולתת על החזרת רובם הגדול של השטחים – שאינם אלא כאב ראש וכאב לב עבורם⁴.

חבר ממשלת ישראל דיבר עם קרדינל בניו יורק באופן בלתי רשמי, ואמר: 'ירושלים קדושה לכל הדתות, הדבר צריך להיות מובן מאליו לעם שוחר צדק – למוסלמים, לנוצרים וליהודים'. מדוע הוא הי' צריך לומר זאת לקרדינל בסדר הזה? הכל יודעים שהראשונים שהציגו את כף רגלם בירושלים היו היהודים. הקרדינל הרי יודע שאתה פוליטיקאי טוב וחבר הממשלה; וסדר זה, כפי שהצגת אותו, יש לו משמעות! אינך שואף לפתוח במלחמה עם הקתולים; אך מדוע לא לומר, 'זוהי עובדה היסטורית'? הערבים אינם חייבים להסכים, אך אתה אינך חייב לתת להם את מבוקשם על מגש של כסף!

השר בורג⁵ אמר פעם בראיון, קודם 'מלחמת יום כפור': 'ירושלים משמשת דוגמא טובה של דו-קיום'. שאלתי בגלוי: האין פירושו של דו-קיום שיש שוויון, פחות או יותר, של זכויות וחובות: שש שנים אחרי המלחמה, אם יהודי רוצה לקנות אדמה בעיר העתיקה, עליו לקבל רשות מיוחדת; ואילו ששים וחמשה אלף ערבים עדיין יכולים לרכוש אדמה באופן חופשי! האם זו מדיניות הממשלה, שבמרחק אלף מטרים מן

(3) אג"ק חכ"ט ע' סב.

(4) ראה גם קובץ יחידויות קודש – תש"מ יחידות קלו (ע' 81). וש"נ.

(5) אודות יחסו של כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו – ראה לעיל יחידות יג.

הכנסת יהי' קיים קן של ששים וחמשה אלף ערבים? והם ענו שזה לא נכון... לפני שלוש שנים אמר אדם אחד שביקר כאן: 'אם זהו פס"ד בנוגע למגורים בירושלים, הנני מבטיח להביע את התנגדותי בכנסת!'... הדברים התפרסמו אז, בשנת 1970, בעיתון 'הצופה', אך הוא לא עשה דבר. הוויתורים או החזרת השטחים כבר נקבעו לפני הרבה שנים. באופן רשמי הם ('הליכוד') אינם יודעים; ועתה, אם הם הולכים לקואליציה, והם יהיו שותפים לזה... לא, זה כבר נמסר.

הנ"ל: מה ניתן לעשות?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): ממשלת ישראל תלוי' לחלוטין בגורמים שמחוצה לה; לא רק ב'המגבית היהודית המאוחדת' אלא גם בארה"ב, באנגלי' ואפילו בברית המועצות. אם הסיוע יופסק, הם לא יוכלו להתקיים. ושינגטון יודעת שתכנית קיסנינג'ר אינה אלא העתק של תכנית דיין. תכנית יגאל אלון היתה גרועה עוד הרבה יותר. בגין הי' בקואליציה בתשכ"ז-ח, אותה קואליציה אשר שלחה משלחת סודית, אך רשמית, לושינגטון, עם הצעה גרועה בהרבה אפילו מזו של קיסנינג'ר.

הנ"ל: הרבי בודאי אינו תומך ב'ליכוד'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): הם בכל זאת עזבו את הממשלה, והאלוף שרון התפטר.

הנ"ל: אך אין דומה התפטרותו של אלוף לזו של פוליטיקאי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): לא היו לו כל אמצעים אחרים לבטא את מחאתו. ויתור על מושבו בכנסת אינו נחשב בעיניו, שכן הוא כבר באופוזיציה!

הנ"ל: אילו אפשרויות נוספות קיימות?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כעת אין כל דרך אחרת; ההסדר כבר נעשה... אם אפשר להחזיר עשרים קילומטרים, אפשר להחזיר גם שלושים. התחננתי לפנייהם שלא להשקיע ב'קו בר-לב'; עתה הם מוותרים על כל מה שהשיגו. קיסנינג'ר עשה לממשלת ישראל את שירות הדוב הגדול ביותר. הם משתמשים בדיוק באותן מלים שבהן השתמשו בתשכ"ז-ח. ה'ליכוד' לא יכול הי' לחולל שום שינוי. בגין אומר שמוותרים על שטחי ארץ ישראל ומקוויים, שאופיים של המצרים ישתנה – וזאת למרות כל מה שלימדה אותנו ההיסטוריה! דבר אחד טוב יצא מכל זה: לפחות עתה יהי' מצב של אי-לוחמה.

*

הנ"ל: מה ניתן לעשות כדי להעלות מנהיגים חדשים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אינני מכיר מדינה בעולם, שבה הכל נשאר אותו הדבר אחרי עשרים ושש שנות שלטון. אז הי' מספר האוכלוסין שש מאות אלף, ואילו כיום הוא עומד על שלוש מליון עם הרבה שינויים מהפכניים. הדבר היחידי שלא

(6) מזכיר המדינה הנרי קיסנינג'ר הגיש הצעות להסדר של 'שטחים תמורת שלום' עם מצרים ומדינות ערביות אחרות.

השתנה הוא היחס המספרי בין כל המפלגות⁷. לארץ ישראל הגיעו מיליון יהודים שומרי מצוות, אך שיעור המצביעים למפלגות הדתיות נשאר בעינו! אתם העברתם על דתם שמונים וחמש אחוז מיהודי מרוקו, שהיו קודם לכן דתיים! התקנה היחידה היא להתחיל מחדש, אך הם לא ישתנו: הם מחזיקים בידם את הכח שלא להשתנות! הם ויתרו על השטחים. אפילו להתפאר באידיאל של כיבוש ארץ ישראל הם אינם יכולים, כי היא היתה בידם והם החזירו אותה! אליאב ממפלגת 'המערך' אמר: 'להכניע ערבים בכח הזרוע זהו מעשה שאינו ראוי, והחזרת השטחים היא תיקון העוול!'

הנ"ל: אם כן, למה אפשר לקוות?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): יכול להיות שלאחר שהצעת הוויתור על השטחים תתפרסם, הדברים יירגעו בהדרגה (מהר יותר מן הצפוי), ואנשים ישובו לחיות חיים הגונים וצנועים; לא יוצאים מן הכלל או מיוחדים, אך למצער חיים יהודיים, ולא רק בבתי הפרטיים.

הנ"ל: האם הרבי חש שחל שיפור בגישה אל הדת מאז המלחמה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כן, אך הממשלה נלחמת בזה. אין אפשרות לעודד את הדת במסגרת שומרי מצוות שלהם, אא"כ הם יגיעו למסקנה שהדבר אינו צריך להיעשות ביחד עם פוליטיקה. אך אמנם, ניתן לעשות זאת. הם בגדו בפרוגרמה הסוציאליסטית – מכאן שהם יכולים להשתנות, ולהפוך ליהודים שומרי מצוות. משום כך התנגדתי תמיד להכרה במדינה כ'אתחלתא דגאולה'. אם אתה טוען שזוהי מדינה יהודית, הרי שאתה כופר בעצם המושג של 'משיח'! מדינה יהודית ראוי' לשמה איננה חותרת תחת העיקרון שיהודים חייבים להיות על בסיס רוחני, והרי רעיונות בלתי חומריים הם תמציתה של הדת היהודית!

מדינה של יהודים יכולה להיות כל דבר שהוא – לא קשורה עם 'משיח'; אך מדינה החי' במדה מסוימת, חיים יהודיים. לא קהילה, אלא מדינה, אך בבחינת גלות. היא אינה חותרת תחת העקרונות הבסיסיים של היהודי. בתר"פ הם היו בטוחים שהלורד בלפור הוא כורש המודרני, ושללאחר מכן הם ילכו "מחיל אל חיל"⁸.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אשאל אותך שאלה פשוטה (אינני יכול להבין את התשובה שהם נותנים): דיין הואשם בטעויות שעשה בתחילת המלחמה. הגב' מאיר קיבלה על עצמה את האחריות והיא צריכה להיות הנאשמת. אך אז, היא ממנה את השופטים ואת ועדת החקירה⁹. בבית המשפט העליון יש תשעה שופטים, אך היא בחרה בשופט אחד מסויים. אינני מתפלל על שהיא עשתה כך, אך מתפלל אני על כך שאף אחד אינו פוצה פה!

(7) ראה גם בארוכה לקמן יחידות סא (ע' 54). קובץ יחידות קודש – תשל"ו יחידות לו.

(8) ל' הכתוב – תהלים פד, ח.

(9) מרת גולדה מאיר, ראש הממשלה באותה תקופה, מינתה את ועדת החקירה ממשלתית בראשות השופט כהן, כדי לחקור את כשלונו של צה"ל לחזות מראש את המתקפה המצרית ביום כיפור.

הנ"ל: אולי האנשים שהיא בחרה מקובלים על הציבור כמעולים ביותר שישנם בנמצא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): הם שוחדו בעצם בחירתם. הם בהכרח יושפעו ממי שמינתה אותם, למרות שאף אחד לא הבחין בכך שמשוהו אינו כשורה. כתוב בתהלים¹⁰ "אלה (אומות העולם) ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר". דוד המלך אמר זאת. מה כוונת הפסוק? לדוד המלך היו לוחמים טובים, אך כחו האמיתי נבע מן הקשר עם מהות רוחנית, ואילו הם, גישתם חומרנית לחלוטין, אין שום דבר רוחני. השר ספיר (שהוא היחידי שמקבל את ההחלטות בפועל, ולא הגב' מאיר) אמר, שלא זכותו של אברהם היא שחיזקה את צה"ל, אלא זכותו של צה"ל היא שחיזקה את אברהם.

*

דובר אודות תמיכת הממשלה בפרויקט 'שמי"ר'¹¹.

הנ"ל: האם עלינו לפנות לשר ספיר פעם נוספת? משרדו אמנם הציע הקצבה בסך עשרים אלף ל"י לשנה, אך לא הסכמנו לכך. קבלנו, כמובן, כמה הקצבות מסוכנויות ממשלתיות אחרות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כן, חמישים אלף ל"י בלבד. עליכם לחזור ולפנות אל השר, יש בכחו לעשות ממשלתיות עבור כל מה שירצה; אולי אז הי' לו מצב רוח רע. נהוג אצלם הכלל של תשלום דולר כנגד כל דולר שמושקע ממקור אחר, ובעבר הם תמכו במטרות הרבה פחות מבוססות.

הרשה לי לגזול עוד כמה דקות מזמנך. שמעתי ממך ומהרב סודק על שיעור הרבית הגבוה באנגלי'. – על כמה הוא עומד כרגע?

הנ"ל: לפחות חמש עשרה-שש עשרה אחוז.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): והוא עלול לעלות עוד יותר. הייתי רוצה להציע שיימצאו עשרים אנשים, אשר כל אחד מהם ילווה עשר אלף דולר לשנה או לשנתיים, ללא רבית.

הנ"ל: בנסיבות הקיימות זה יהי' קשה מאוד, אבל ננסה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): כדי להמריץ את השאר, הנה יש לכם כבר אחד בארה"ב שיעזור, כך שעליכם למצוא רק עוד תשע עשרה.

הנ"ל: זה טוב מאוד; אך אפילו כך, המצב בכי רע, ועלול להחמיר עוד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): לא אוכל להאמין שכל אותם אנשים, אשר לפני שנתיים הי' להם הון, נותרו עתה ללא כסף. אם אחד מהם יציע את התירוץ שבמקום הלוואה הוא נותן תרומה, שאם לא כן הוא לא יתן בכלל, אזי מוטב לקחת את התרומה.

הנ"ל: ננסה.

(10) כ, ח.

(11) ראה גם קובץ יחידויות קודש – תשל"ה יחידות פב (ע' 78). תשל"ז יחידות כז (ע' 33).

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אולי, אם ההלוואה 'הראשונה' תבוא מארה"ב ואתם תמצאו עוד שמונה עשרה (ח"י), תוכל גם האחרונה לבוא משם – הראשונה והעשרים במספר – וזה יחסוך לכם את החיפוש אחרי ארבעים אלף דולר לשנה. אתה רשאי לפרסם רשמית, שאני לוקח על עצמי את ההלוואה הראשונה – אולי (והמשיך בחיוך): גם זו לטובה, שהזמנים הם כאלה שבהם לא כדאי למשקיעים להשקיע את כספם. כך ניתנת להם האפשרות, במקום זה, לעשות שימוש רוחני טוב בכסף זה, מבלי שייגרע חלקם.

הנ"ל: זו יכולה להיות סיסמה מוצלחת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): הנשיא ניקסון הורה לקצץ בנסיעות של ימי-ראשון בעקבות משבר האנרגי', וכך יכולים מעתה אזרחים יהודים לנצל את שעות הפנאי של יום ראשון ללימוד תורה. בדומה לכך התקופה הנוכחית, שבה השקעה עסקית איננה ריווחית, יכולה להיות מנוצלת לצבירת רווחים רוחניים... אל תחששו ממעמסה נוספת או מהגדלת התקציב – מזונותיו של אדם קצובים לו מלמעלה ע"י הקב"ה בעצמו.

מה

[יום א', כ"ו טבת תשל"ד]

יחידות לר' שמואל לו, חלקה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הנ"ל: הבחור שהבאתי לפורים בשנה שעברה, נכנס לישיבה ע"פ הוראת הרבי¹, אך כשהרשתי לו לצאת לבקר בביתו, אחרי שהי' בישיבה שמונה חודשים, יצא ולא חזר, מה לעשות איתו?

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: להתדבר עם המכירים אותו ואת הוריו; להשתדל למשכו לעבודת בית 'ליובאוויטש', דעי"ז יקבל חשק בהענינים וינתק מענינים בלתי רצויים; לחשוב ובאם ימצאו להציע שידוך קונקרטי שנראה שמתאים, ניט סתם מוסר'ן [לא סתם רק בשביל למסור שם], ועי"ז ג"כ ישתנה בזה שדרוש שישתנה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א³: אודות מה שאתה כותב, בנוגע למצבך – די מחשבות קומען פון צד השמאל, וואס תורת אמת זאגט אז ער איז א 'מלך זקן וכסיל', און א פלא אז דו זאלסט זיך צוהערן צו א 'כסיל' [=המחשבות באות מצד השמאל, שתורת אמת אומרת [עליו] שהוא 'מלך זקן וכסיל', ופלא שאתה מקשיב ל'כסיל'].

(1) ראה יחידות לא' – יום ב', ט"ו אדר-ב' תשל"ג (קובץ יחידויות קודש – תשל"ג במקומו).

(2) קטע זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(3) הנ"ל כתב בפתק שהוא בנפילת רוח מהבחור הנ"ל שעזב את הישיבה, וטען שאולי לא יעבוד עם סטודנטים.

מו

[טבת¹ תשל"ד]

יחידות לרב נחמן מאיר ברנהרד :

הנ"ל: הכנו הכל למעבר מדרום אפריקה לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בישראל תוכל להשפיע רק על סביבתך הקרובה, אבל לא תוכל לשנות את המקום כולו. בדרום אפריקה תוכל לחולל שינוי בכל המדינה כולה.

רבנים אחרים מחו"ל שעברו לאה"ק היו מתוסכלים: הם לא ידעו כיצד להשפיע ולחולל שם שינוי. לדוגמא: ה'נטורי קרתא' – חשבתי שהם יותר 'דתיים' ממני, אבל למרות זאת, יש להם איזה השפעה בגבעת ברנר?!

הנ"ל נאנח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: למה אתה נאנח? הרי יש לך שליחות מן השמיים. מאה אלף יהודים בידך, זה הדבר שגורם הכי הרבה אושר!

אינך² חושב שגם אני רוצה להיות שם, סמוך למקומות הקדושים בארץ ישראל?! אבל מוטלת עלינו אחריות!

הנ"ל: מה האחריות שלי?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: להשפיע על יוהנסבורג, ובאמצעות יוהנסבורג על כל דרום אפריקה.

הנ"ל: זוהי אחריות של רב ראשי, אבל אני רק רב של בית כנסת אחד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אינך צריך להיות רב ראשי, בשו"ע לא מוזכר תפקיד של 'רב ראשי'³.

הנ"ל: אני מרגיש כאילו ארץ ישראל מתרחקת ממני עוד ועוד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תוכל לבקר שם.

הנ"ל: אבל נסיעה כזו כרוכה בהוצאת הרבה כסף.

כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: אני אתן לך את הכרטיס.

הנ"ל נאנח שוב.

*

(1) בהנחה אחרת מובן שיחידות זו התקיימה בחודש תשרי.

(2) בהנחה אחרת מובאים הדברים מכאן ואילך לקמן ביחידות מז, בהמשך למדובר על מכתב ביתו.

(3) יש לציין שביחידות אחרת של הנ"ל, לאחר כמה שנים, כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר את שמו של הרב הראשי של דרום אפריקה באותה תקופה, הנ"ל שאל אם כוונתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א היא אל 'הרב הראשי', וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אתה הרב הראשי, לו יש את התואר, אבל אתה הרב הראשי".

הנ"ל: אוכל לראות את הרבי שוב, בשביל 'לסגור את הענינים' לפני שאסע?
 כ"ק אדמו"ר שליט"א: אפשר ביום ראשון⁴.

(4) לקמן יחידות מז.

מז

[יום א', (?) טבת תשל"ד]

יחידות לרב נחמן מאיר ברנהרד :

הנ"ל: לא אמרתי לבתי לכתוב לרבי על זה¹.
 כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: אני יודע, היא כתבה זאת במכתבה.

*

הנ"ל: תודה בעד הקירובים.
 כ"ק אדמו"ר שליט"א: קירוב זה 'דו סטרי'.
 הנ"ל: כלומר, שאני צריך להראות קירובים לרבי?
 כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן.

הנ"ל: אבל כבר אמרתי לרבי שקיבלתי את דבריו ב'יחידות' הקודמת², והחלטתי להישאר בדרום אפריקה!
 כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן, אבל שזה לא יהי' כמי שקיבל עליו את הגזירה, אלא בשמחה ובטוב לבב.

*

הנ"ל: דרום אפריקה תחזיק מעמד?
 כ"ק אדמו"ר שליט"א: עד ביאת משיח צדקנו.

*

הנ"ל: לאחרונה יש לחץ אמריקאי על ישראל – ישראל תחזיק מעמד?
 כ"ק אדמו"ר שליט"א הרצין, הוריד את ראשו, ואח"כ שאל: אתה מתכוון מבחינה מדינית?
 הנ"ל: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זיי וועלן זיך האלטן [=הם יחזיקו מעמד], אבל אף פעם לא הי' העדר עצמאות כמו היום, ושללא יחשבו שקיסינג'ר, סאדאת או לבנון עשו זאת – זיי זיינען אליין אריין אין די בלאטע [=הם בעצמם נכנסו לבוץ].

(1) הנ"ל כתבה מכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א בו ביקשה שיאשר לאבי' לעלות לאה"ק. ראה קובץ יחידות קובץ – תשל"ט יחידות צח.
 (2) לעיל יחידות מז.

מח

[טבת תשל"ד]

יחידות לת' אברהם מיכאלאשוילי:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: באיזה שפה נח לך לדבר?
הנ"ל: עברית.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין במצב לימודיו, ובירכו להצלחה בלימודים.

*

הנ"ל: יש לי קשיים מצד הצבא עם היתרי השהי', האם להישאר כאן עוד?
כ"ק אדמו"ר שליט"א: תעשה כהוראת ההנהלה.

מט

[יום ה', א' שבט תשל"ד]

יחידות לת' שלום הלוי הורביץ:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע למה שאתה כותב על יום ההולדת – מסתמא תנהג
ביום ההולדת במנהגי אנ"ש.
כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו.

*

אודות השמות שהזכיר בפתק – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אזכיר את כולם על
ה'ציון'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: תלמד הלכות תפילין.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: אפשר לצאת מארץ ישראל רק לשלושה דברים: לימוד
תורה, לישא אשה ופרנסה³.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴: ווי פאסט דאס פאר א חסידישע בחור ווי דו, צו טאן אליין
אין שידוכים [=איך זה מתאים לבחור חסידי כמוך בעצמו להתעסק בשידוכים]?! אבל כפי
שאתה כותב יש לך קרובים פה, אז אם הם יטפלו בענין, הרי זה דבר טוב.

(1) הנ"ל כתב בפתק ששכח פעם להניח תפילין דר"ת.

(2) הנ"ל כתב בפתק שלעיתים הוא מחסיר בשמירת הסדרים.

(3) רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ט.

(4) הנ"ל שאל בפתק האם עליו להתחיל לעסוק בשידוכים.

זה דבר טוב מאוד. שיהי' בשעה טובה ומוצלחת. ובתנאי שלא יפריע בכלל ללימודים.

נ

[יום א', י"א שבט תשל"ד]

יחידות לת' אריה פלס וכלתו חנה לאחר בואם בקשרי השידוכין :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: מדובר על שלישי הזה או שלישי הבא?
הנ"ל: יום שלישי הקרוב.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: עליך לקבוע עתים ללימוד תורה, כדי שתזכור את מה שלמדת עד כה ותכין עצמך לקראת העתיד.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אחרי שתשוב לדרום אפריקה, שתף את האנשים שם במה ששמעת ב'התוועדות'. כאשר הם ישמעו זאת ממישהו שנכח בשעת מעשה, תהי' למסר השפעה רבה יותר.

(1) הנ"ל ביקש בפתק ברכה לקראת טיסת החזור לדרום אפריקה שתוכננה ליום שלישי הקרוב.
(2) הנ"ל כתב בפתק שהוא לומד מתמטיקה.

נא

[יום ג', כ' שבט תשל"ד]

יחידות לרבי אליעזר זוסיא פורטוגל [האדמו"ר מסקולען] ומלוויו :

הנ"ל: יש כ"כ הרבה צרות של הפרט ושל הכלל, והמצב בארצנו הקדושה. צריכים ישועות ונחמות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: והצרה הכי גדולה ש"שכינתא בגלותא"¹. קרוב לאלפיים שנה השכינה בגלות ועם ישראל בגלות, עד מתי?!

הנ"ל: הרי הרבי צדיק הדור, ו"צדיק גוזר והקב"ה מקיים"².

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה שאני חושב ועושה הקב"ה יודע. אולי תיפסקו אתם שמשית צריך לבוא!

הנ"ל: שיבוא המשיח, ויהי' סוף לכל הצרות, של הפרט ושל הכלל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הצרות צריכות להיפסק מיד. גם אם נגזר עלינו להיות עוד רגע אחד בגלות.

(1) ראה זח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

(2) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב. תנחומא וירא טו.

בתפילה אנו אומרים "שבענו מטובך ושמח נפשנו בישועתך". מהו כפל הלשון? אלא כשיהודים לא טוב להם, כשיש צרות, הם מבקשים שמיח יבוא. אבל לא זוהי הסיבה האמיתית שאנו צריכים משיח, אנחנו צריכים משיח כי "שכינתא בגלותא". ולכן מבקשים שיהי' קודם "שבענו מטובך", שלכל יהודי יהי' הטוב האמיתי מידו המליאה הפתוחה הקדושה והרחבה, ואז הוא לא יבקש משיח בגלל הצרות שלו אלא בגלל ש"שכינתא בגלותא".

וזהו שלאחר שיהי' "שבענו מטובך", אזי כשמיח יבוא יהי' "שמחנו בישועתך", השמחה לא תהי' בגלל שנפטרנו מהצרות שלנו (כי מהצרות כבר נפטרנו קודם), אלא "בישועתך", בגלל הישועה של הקב"ה כביכול, שנושע ממצב של "שכינתא בגלותא". אבל בין כך ובין כך שמיח יבוא. אנחנו מוותרים כבר מה יהי' רגע קודם ומה רגע אחרי כן. שלצרות לא יהי' תירוץ לחכות עד שמיח יבוא, ושלמיח לא יהי' תירוץ כביכול לחכות עד שיפטרנו מהצרות. זה יכול להיות בשעתא חדא ובסמיכות ממש, והעיקר שיהי' רגע אחד קודם!

הנ"ל: יהודים גם כשהלכו לכבשן האש באושוויץ שרו "אני מאמין בביאת המשיח", הם בודאי לא חשבו על עצמם, על הצרות שלהם, שהרי הם כבר היו בדרך לעולם שכולו טוב, במעלת קדושים גיבורים וטהורים שאין שום ברי' יכולה לעמוד במחיצתם, וכששרו בלהט האמונה "אני מאמין" היו בדרגה האמיתית של הצפי' והאמונה במשיח. כפי שהרבי אמר, לא בגלל הצרות שלהם, אלא כדי שיבוא כבר הסוף לגלות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן, ואתם שזכיתם להציל כ"כ הרבה ילדי ישראל מהימים ההם, אוד מוצל מאש, יש לכם כח במרומים לפעול שיבוא כבר המשיח.

הנ"ל: מי אנו ומה אנו לעומת הרבי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זו ענוה שלא במקומה, עכ"פ אני אעשה מה שתלוי בי ואתם תעשו מה שתלוי בכם.

הנ"ל: העיקר שיבוא משיח במהרה בימינו ממש, וכפי שהרבי אמר "רגע אחד קודם".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אמן ואמן.

נב

[יום ו', כ"ג שבט תשל"ד]

יחידות לר' שלום דובער וולף:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עיקר העיקרים ברור הוא שצריך לפרסם כמה שיותר ענינים השייכים ליהדות, והפעולות טובות שיצאו מזה לאחר מכן, כגון: תפילין, מזוזה, קופות צדקה, ותפילה.

וצריך להשתדל בפרסום שלא לפגוע במישהו, כי עיקר הכוונה של הפרסום הוא הפועל יוצא, ויכול להיות שע"י שמפרסמים איזה שיחה ומה שנאמר כאן ומפרסמים את מה שנאמר שנמצא שאמרו דברים לא נכונים, ובפרט שמפרסום איזה שם הם

יכולים להיכנס להתנצחות ולא זוהי הכוונה, כי אין הענין להיכנס במלחמה, ואין תפקידי¹ לנהל מלחמה עימם, או להראות שידועים שהם אומרים דברים לא נכונים.

אין זה בגלל החשש שהם יכולים להזיק לי, שהרי הם שם ואני כאן; הכוונה העיקרית היא לפרסם דברים שיגיעו למירב האנשים, כיון שבישראל יש קיבוץ גדול של שלושה מליון יהודים, וצריך לראות שיגיעו אליהם ענינים של תורה ומצוות. וע"י שמפרסמים דברים שעלולים לפגוע בראש הממשלה או בממשלה, הרי הם מסוגלים לא להרשות לפרסם את הדברים או לגרום שלא יעבירו אותם, כדוגמת ענין הקופות צדקה לחיילים, שצריכים שידעו עליהם.

לכן אין כדאי להתחיל ענין פרסום בסנסצ' כי לא זוהי הכוונה, ואין עניני ותפקידי² לגלות סנסציות, אלא הכוונה היא הפצת היהדות, תורה ומצוות.

בענין 'מיהו יהודי', הרי...³ הוא האחראי והוא הרושם, וביכולתו לעזוב התפקיד או לחזור בתשובה; אבל לגבי הענינים של תפילין מזוזה קופות צדקה וכיו"ב, אם כותבים ענינים אחרים שנאמרים כאן, הרי יכולים הם לפעמים לכתוב רק הדבר האחד שזה החידוש ולהשאיר ולא לפרסם בכלל עיקר הדברים שהם הפועל יוצא היינו ענין קיום תורה ומצוות.

כן הדבר הוא גם בנוגע לענין השטחים, שהם רוצים להחזיר אותם ר"ל – הרי הדרך היא כמו ב'מיהו יהודי', שצריך לפרסם את כל הדברים והסכנות שבדבר. 'מיהו יהודי' הוא עיקר העיקרים של קיום עם ישראל, ולכן יש להתריע עליו בכל החומרה.

בכלל, אין כדאי להזכיר ענינים שעלולים לפגוע במישהו מהם, ועאכו"כ לא בתחלת ידיעה, ויתכן שגם אין כדאי להזכיר ענינים כאלו שעלולים לפגוע בממשלה גם לא בגוף הידיעה.

(1) כ"ק אדמו"ר שליט"א נקב בשמו – מענדל.

(2) כ"ק אדמו"ר שליט"א נקב שוב בשמו ושם משפחתו.

(3) כ"ק אדמו"ר שליט"א נקב בשם שר מסויים.

נג

[יום א', כ"ה שבט תשל"ד]

יחידות לת' יוסף יצחק זלצמן :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע צו יום הולדת – וועסטו זיך מסתמא פירן מנהגי יום הולדת, און זאלסט האבן הצלחה בלימוד הנגלה והחסידות ביז יעמאלט און פון יעמאלט. און זאלסט אויסוואקסן א חסיד ירא-שמים ולמדן, און די עלטערן זאלן פון דיר האבן נחת [=בנוגע ליום ההולדת – מסתמא תנהג במנהגי יום הולדת, ושתהי' לך הצלחה בלימוד הנגלה והחסידות עד אז ומאז. ושתגדל להיות חסיד ירא-שמים ולמדן, ושלחוריק יהי' נחת].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע צו תפילין דר"ת – ס'איז א גלייכע זאך [=בנוגע לתפילין דר"ת – זהו דבר נכון].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע צו מאמרים וואס איך האב דיר געזאגט¹ – זאלסטו זיך איבעריידן מיט'ן משפיע פון חסידות, און זאלסט עם דערציילן וואס איך האב דיר געזאגט [=בנוגע למאמרים שאמרתי לך – תדבר על כך עם המשפיע בחסידות, ותספר לו את מה שאמרתי לך].

און זאלסט האבן הצלחה [=ושתהי' לך הצלחה].

(1) הנ"ל כתב בפתק אודות כך שלפני שנה כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש ממנו ביחידות (יחידות להנ"ל – יום א', כ"ה שבט תשל"ג (קובץ יחידויות קודש – תשל"ג במקומו)) ללמוד את "המאמרים שאני לומד", ושאל מה כוונתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה למעשה?

נד

[יום א', כ"ה שבט תשל"ד]

יחידות לא':

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הייתה כאן לפני שבע שנים ושאלת את אותה שאלה ולא עשית מה שעניתי לך, ועכשיו במין התחמקות אתה שואל שוב וחושב שאולי אשנה דעתי, או שאולי שכחתי שהיית כאן לפני שבע שנים, או שאולי שכחתי מה עניתי לך אז¹.

אינני מכריח אף אחד לשאול אותי, אבל אתה צריך להחליט אם אתה רוצה לשמוע בקולי או שאינך רוצה. אם אינך רוצה – יותר טוב שלא תשאל, כי לשאול ולעשות אחרת לא כדאי לך, לא בגשמיות ולא ברוחניות.

(1) ראה גם לעיל יחידות כד. קובץ יחידויות קודש – תשל"ו יחידות עד.

נה

[יום א', כ"ה שבט תשל"ד]

יחידות לשני אחים¹:

האח הפצוע: האם להמשיך לעשות ניתוחים בעין²?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן, תיסע לרופאים בשווייץ.

כשם שהניתוח הזה עבר בהצלחה, כך הכל יעבור בהצלחה. אתה עוד תתחתן ויהיו לך הרבה ילדים. הזכות שהגנת על שתיים וחצי מליון יהודים – תגן עליך.

(1) פצוע מלחמה (מ'מלחמת יום כיפור') ואחיו, מאה"ק.

(2) הנ"ל נפצע בעיניו (ולא ראה כלום), והגיע לאמריקה כדי לטפל בהם. הוא עבר ניתוח באחת מעיניו והתחיל לראות צללים.

נו

[טבת־שבט (?) תשל"ד]

יחידות למר יוסף קופרשטיין :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תעסוק במבצע פורים.

נז

[יום א', ב' אדר תשל"ד]

יחידות לרב פנחס מנחם אלתר והרב שמואל מרדכי מינץ :

דובר אודות תיקון חוק 'מיהו יהודי'.

הרב פנחס מנחם אלתר: הלא ישנם מאבקים נוספים, כמו גיוס בנות וחילול שבת!?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בדברים שגדולי תורה בארץ ישראל, וביניהם אחיך¹, נתנו דעתם עליהם – אינני מתערב (אע"פ שבדרך אגב יש לי השגות על ההסדר של גיוס בנות (שרק הבנות הדתיות פטורות), כי אם יש בנות בצבא אסור לשום חייל להתגייס, ומה מועילה הצלת הבנות כשלא הצלנו את הבנים. אולם אינני מתערב אם גדולי ארץ ישראל הגיעו להסדר הזה). אבל נושא 'מיהו יהודי' – אחרים אינם עוסקים בו, לכן אני מטיל את כל כוחי בנידון.

(1) רבי ישראל אלתר [ה'בית ישראל'], האדמו"ר מגור דאז.

נח

[תחלת אדר תשל"ד]

יחידות לר' יעקב שלום גרונר :

הנ"ל: כיצד עלי להתייחס לנהגים הנוסעים במכוניותיהם בשבת בכבישי ירושלים – מצד אחד, זה מאוד מפריע לי, אך מאידך, אני רחוק מעולמם של חוגי ה'נטורי קרתא' ואינני רוצה לזרוק עליהם אבנים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: גם לי עצמו היתה שאלה דומה, כאשר בהיותי יחד עם כ"ק מו"ח אדמו"ר (בריגה או פולין), נתקלתי שם ביהודים שמעשנים סיגריות בשבת, ושאלתי אותם כיצד עלי להגיב. כ"ק מו"ח אדמו"ר ענה לי, שעלי לגשת ליהודים הללו ולומר להם בחיוך: 'גוט שבת' לבבי, וחזקה על ה'גוט שבת' הלבבי שיאמר להם ומאור הפנים, שיגרמו להם להימנע מחילול השבת, ויקרבו אותם למוטב.

*

הנ"ל: לדעתי 'חוק השבות' גרוע יותר מחוק 'מיהו יהודי', היות ולקרוא לגוי בשם יהודי זו בעי' פחותה מאשר לתת לגוי זכויות מגורים וחלק בארץ ישראל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א דפק על השולחן בחזקה ואמר: 'מיהו יהודי' זה נגד משה רבינו! הוא לא עבר גיור בכלל, הוא לא יהודי!

נט

[יום ב', י"ז אדר תשל"ד]

יחידות לא', כלתו והוריהם לקראת חתונתם :

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה להורים ואמר: איר גייט האבן א סאך נחת פון אייער קינד
[=אתם עומדים לקבל הרבה נחת מבנכם].

ס

[יום ב', י"ז אדר תשל"ד]

יחידות לא'¹:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מען זאל זיך פארבריינגן [=תערכו 'התוועדות'].

(1) מצרפת.

סא

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לרב ישראל מאיר לאו :

כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בחיוך: מגיע לך ישר כח, שהרי אתה התחלת את
ה'שטורעם' [=סערה] אודות הענין של 'מיהו יהודי' באה"ק. דאס איז דער ישר כח
מצדי, דער אמת'ער ישר כח איז פון אובערשטען [=זהו הישר כח מצדי, [אבל] הישר כח
האמיתי הוא מהקב"ה].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות משפחתו, ואיך עבר את ה'שואה', בהיותו ילד
עם אביו וכו'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות חשיבות התפקיד החינוכי, ועל האחריות הגדולה
המוטלת על המחנך והסביר: כאשר קין הרג את הבל – במקום לומר לו 'קול דם אחיך
צועק אלי מן האדמה', הקב"ה אומר לו בלשון רבים "קול דמי אחיך צעקים אלי מן
האדמה"¹. והרי קין הרג רק איש אחד, אבל הקב"ה אומר לקין "דמו ודם זרעותיו תלויין
בו עד סוף העולם"² – אם הבל לא הי' נרצח על ידך, עולם שלם יכול הי' לצאת ממנו,
כמו שיצא אח"כ משת, אביו של אנוש, לכן, בעצם הריגתו של הבל לא רצחת רק אדם
אחד, אלא עולם שלם. מכאן בא הביטוי "כל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו
הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב
כאילו קיים עולם מלא"³. ואם כך במידת פורענות, עאכו"כ במידת הטוב, כאשר אתה
מקיים נפש אחת, כל מה שעשוי להסתעף ממנה – הוא בזכותך.

(1) בראשית ד, י.

(2) סנהדרין לז, א (במשנה).

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני רוצה לשאול אותך שאלה מתחום אחר לגמרי, אני מבקש להכיר מעט את נפש העם בישראל. אני מבין שאתה מכיר את הציבור, שהרי בתוך עמך אתה יושב. אולי תוכל להאיר את עיני בנקודה שמאוד מסקרנת אותי. במאה שנים האחרונות העולם ידע תהפוכות רבות: ברוסי', שהיא בד"כ מדינה מאוד דוגמטית, היתה בה מהפכה בתרע"ז, ובשנות הכ' חרושצ'וב עשה מהפכה, אחרי המהפכה של לנין וסטלין – כל אחד מהם הכניס נופך משל עצמו להווי של ברית המועצות; גם באמריקה אי אפשר להשוות את קנדי לאייזנהאור שקדם לו, ומרטין לותר קינג עשה מהפכה בדרכו שלו; באנגלי' אתה לא יכול להשוות את אטלי עם צ'רצ'יל שקדם לו; ובצרפת – פומפידו אינו דה גול. כל העולם השתנה.

פעמים רבות, בראש המהפכות עמדו יהודים. היהודים הם עם מהפכני, תמיד בחזית. בין נושאי דגלי המהפכות, צעדו בעיקר יהודים. ברוסי', בצרפת, ובגרמני' – הם שעמדו מאחורי המרקסיזם, הסוציאליזם, תמיד היתה נוכחות גדולה של יהודים. המקום היחיד שבו שם דבר לא התהפך הוא ישראל.

כבר ארבעים שנה אותם אנשים מחזיקים בהגה השלטון במדינתו של העם הכי מהפכני בתבל – העם היהודי. מאז תרצ"ג, כשהוקמה מפלגת 'פא"י', ועד עכשיו, בתשל"ד, למעלה מארבעים שנה, מכהנים אותם מנהיגים. במהלך השנים הללו היתה שואה איומה, קמה מדינה, קיבצה גלויות, ונלחמה מלחמות קשות. והנה, חודשיים לאחר פרוץ 'מלחמת יום כיפור' שוב היו בחירות, ואותו דבר: גולדה מאיר, פנחס ספיר, משה דיין. בגין הפסיד כבר תשע פעמים, ואין רבולוצי'.

ארץ ישראל התפתחה מאוד במשך עשרים ושש השנים בהם הממשלה קיימת, בתחילה היו בה שש מאות אלף יהודים וכיום כשלוש מליון כ"י. בכל התחומים: ברפואה, בכבישים, במדע הי' מהפכה והשתנו הדברים, חוץ מן השלטון, שאותם ארבעה-חמשה אנשים שולטים בו ואין בזה שום שינוי.

מה צריך לקרות כדי שבישראל יקרה חילופין, כמו שקרה בכל העולם? תסביר לי, בבקשה, את היציבות הזאת. אתה הרי בא משם ואני סקרן להבין³.

אינני מתכוין ח"ו שצריך לעשות הפיכה, אך צריך לשנות את השלטון, וצריך לעורר את העם לחשוב על זה.

הנ"ל: לאחר המלחמה סבלו כ"כ הרבה קרבנות ר"ל, לכן כאשר הלכו לבחירות, הם חשבו: נכון שהיא עשתה שגיאה⁴, אך אין מישהו אחר, לכן שתהי' היא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה מתרץ את הבחירות האחרונות, אך מדוע לא שינו קודם? הנ"ל: אני רוצה לספר לרבי אפיזודה אחת שחוויתי בעצמי לפני חמישה חודשים בלבד, ואולי בסיפור הזה תימצא התשובה לשאלה שהרבי הציג בפני:

(3) ראה גם לעיל יחידות מד (ע' 41). וש"נ.

(4) הכוונה לראש הממשלה דאז, מרת גולדה מאיר, שבגלל שאננותה התחילה 'מלחמת יום כיפור' ללא מוכנות ועם הרבה אבדות.

יום אחרי תחלת המלחמה, הוזמנתי לבוא בהתראה קצרה לחתן זוג שהרב שסגרו איתו לא יכל להגיע. בסיום חתונה, ניגשה אלי מלצרית, הראתה לי את המספר החקוק על זרועה ואמרה: 'אתה בטח תכעס עלי שאני אומרת דברים כאלו. אני יודעת שכך אסור לדבר, אבל אתה היחיד בעולם שאני יכולה להגיד לו ושיבין אותי. אם בני לא יחזור מהמלחמה, אני לוקחת את חיי ביד. אין לי בשביל מה לחיות אם הוא לא חוזר'. השבתי לה שאסור לדבר כך, בפרט אחרי מה שהיא עברה שם.

אותה אשה החל לספר לי שבילדותה היא ראתה כיצד רוצחים את הורי, ל"ע. אחרי שהשתחררה, בחיפוש אחר שארית מבני משפחתה, היא פגשה פליט נוסף עם רקע דומה, הם נישאו ועלו ביחד לאה"ק. כאשר היא היתה בהריון עם בנה, בעלה נלקח להילחם ב'מלחמת השחרור', שם הוא נרצח בקרב בלטרון. יום קודם, גייסו את בנה להילחם, והיא עוד לא שמעה ממנו מילה. וחזרה על דברי' שאם הוא לא יחזור – אין לה בשביל מי להתעורר בבוקר.

רבי, אולי אנחנו קצת עייפים מרבולוציות, אין לנו כח עוד. כמה אפשר? עד מתי? אולי המלצרית הזו היא דוגמא חי' למה שהדור שלי עבר. ממני הרבי מצפה שילך שוב עם דגלים למהפכות?! כל מה שאנחנו רוצים עכשיו, זה קצת שקט, קצת מנוחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א בכה ואמר: עכשיו אני מבין טוב מאוד.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות 'מיהו יהודי' ובין הדברים אמר: הי' להם זעזוע חזק עכשיו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר אודות פירסום פסקו של הרב קוק בעמוד הראשון של בעיתון 'הצופה' (העיתון של 'המפד"ל'), ושהוא עוזב את תנועת ה'מזרחי'.

*

דובר אודות המצב בכללות באה"ק, ושאפשר לעשות הרבה.

הנ"ל: דיברתי בפני חיילים, וגם הייתי בפאיד. ההיכרות הראשונה שלי עם חב"ד היתה עם הרב ז. איתו למדתי תניא, וגם עכשיו, כשנפגשתי עם חב"ד בפאיד הי' גם הרב ז. איתם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם קבלת את ספר התניא שהודפס בפאיד.

הנ"ל: קיבלתי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה מסתכל לפעמים בתניא⁵?

הנ"ל: האמת היא שאיני מסתכל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ומי מעכב?

הנ"ל: השאור שבעיסה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ך ואמר: איך רב יכול לומר לבעל-בית שהיצה"ר מנצחו?

(5) בהנחה אחרת: האם אתה אומר חת"ת?

הנ"ל: איני אומר את זה לבעל-בית.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אפילו שלא לבעל-בית, איך רב יכול לאמר זאת?

הנ"ל: גם רב יכול לומר את האמת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ער זאל ווערן בעה"ב ביי זיך אין שטאט [=שתעשה בעל הבית בעירך], ואח"כ בכל ארץ ישראל⁶.

*

דובר אודות רפורמים, קונסרבטיבים וכו'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם מדפיסים ממך משהו – נאום וכדו', תשלח אלי, וכמו"כ בכלל טוב שתכתוב את דבריך, ואם יהי' לך העתק תשלח לי.

הנ"ל: אינני כותב מחמת זמן, סגנון וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: היום הרי יש חידושים בטכנולוגי', ואפשר להקליט בטייפ.

הנ"ל: כשאלך לדבר בקיבוץ, אוכל לסחוב עימי טייפ ולהעמידו על השולחן ולהקליט?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם כן, צריך לקחת 'נושא כלים' או מזכיר, גם בתנ"ך⁷ מוצאים 'נושא כלים'.

הנ"ל: אני זוכר שבאסיפה אודות חוק 'מיהו יהודי' ברחובות, אמרו לי שמקליטים אותנו, וישלחו את ההקלטה לרבי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שלחו לי את ההקלטה לכאן ואמרו לי שהי' שם רב צעיר שדיבר מאוד יפה, והוא החתן של הרב פרנקל, ולא רק שהוא חתנו של הרב פרנקל, אלא אישיות בפני עצמה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: צריך להרעיש על 'מיהו יהודי' באה"ק.

מה⁸ אתה חושב – שאחרי שתיפטר בעיית 'מיהו יהודי' נוכל לשבת בשקט? אח"כ וועט מען זיך נעמען פאר אנדערע ענינים⁹ [=יטפלו בענינים אחרים].

(6) בהנחה אחרת: עכשיו ההשפעה שלך היא על חלק מתל אביב, יגיע זמן שהשפעתך תתפשט על כל תל אביב, ועל ארץ ישראל כולה. ובהנחה נוספת: דו דארפסט איינעמען גאנץ ארץ ישראל [=אתה צריך לכבוש את כל ארץ ישראל].

(7) ראה גם שופטים ט, נד. שמואל-א לא, ד. שם יד, א. שמואל-ב יח, טו. ועוד.

(8) בהנחה אחרת: 'מיהו יהודי' בטח יתבטל, ואח"כ, כיון ש"מעלין בקודש" (ברכות כח, א. וש"נ), וועט (כבפנים).

(9) ראה גם לקמן יחידות עח (ע' 66).

סב

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לת' יוסף יצחק בורובסקי לרגל יום הולדתו:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תנהג במנהגי יום ההולדת הנהוגים אצל אנ"ש.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: לא צריך לשים לב ל"מלך זקן וכסיל"².

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאר כיצד ענין זה הוא ע"פ התורה, הנשמה, השכל והמצוות.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א³: תמשיך גם פה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שנשמע בשורות טובות ממשפחתך.

און בנוגע דיין שוועסטער⁴ – וועט מען הערן בשורות טובות [=ובנוגע לאחותך – שנשמע בשורות טובות].

(1) הנ"ל כתב בפתק אודות מעמדו ומצבו ברוחניות.

(2) ראה גם לעיל יחידות מה.

(3) הנ"ל כתב בפתק שמסר שיעור תניא באה"ק.

(4) מרת שולמית (פריצקר).

סג

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לרב שניאור חיים הכהן גוטניק:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיון שלאחר פטירת בן דודך, ר' אברהם רפפורט, אתה לקחת את האחריות על משפחתו, הרי בפשטות אתה מתכוון להשתתף בחתונת בנו, הת' יעקב מרדכי, בירושלים. מוכן אצלי מכתב הברכה לרגל חתונתו, ובמקום שאשלח אותו בדואר, אשמח שתמסור אותו אישית לחתן ולכלה.

החתן הרי נולד מברכתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

סד

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לת' ליפא שמואל ברענן:

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו בלימוד הנגלה והחסידות וקיום מצוות בהידור. אח"כ ברך גם את משפחתו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: א כשר און א פריילאכן פסח [=פסח כשר ושמח].

סה

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לר' שלמה טאלר ורעייתו מרת לאה חנה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: האם התאונה קשורה לברכה לילדים?

ר' שלמה טאלר: לא.

(1) הנ"ל כתב בפתק על תאונה שעבר, ועל כאבי ראש שיש לו כתוצאה מכך. וביקש גם ברכה לילדים. וראה יחידות להנ"ל – ניסן תשמ"א (תדפיס מקובץ יחידויות קודש – תשמ"א (תשפ"ד) ע' 45).

סו

[יום א', כ"ג אדר תשל"ד]

יחידות לר' יוסף עקיבא כהן ורעייתו מרת פריידא מלכה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: תסע לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א פירט כו"כ ענינים בהם יוכל לעסוק: הקמת 'בית חב"ד', רבנות, מגיד שיעור בישיבה, עבודה ב'ת"ת'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני חידשתי את ה'כולל' בליובאוויטש, אולם אין לנהוג כמו בירושלים – שם הסבא ונכדו יושבים יחד ב'כולל' ואינם עושים דבר, לא עם עצמם ולא עם הזולת – אלא, מ'דארף ארויסגיין טאן'² [=יש לצאת לפעול].

(1) הנ"ל כתב בפתק שתיכף תחלוף שנה מאז החל לימודיו ב'כולל' ושאל מה עליו לעשות בהמשך.

(2) ראה גם לעיל יחידות יב. קובץ יחידויות קודש – תשל"ה יחידות כ. וש"נ.

סז

[חורף תשל"ד]

יחידות לר' אברהם יוסף לייזרזון :

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות הקליטה הרוחנית של העולים מברית המועצות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה שמקשרים את הפעילות עם מפלגה¹ – אינו דבר רצוי, ובכלל לא כדאי שהעולים החדשים יהיו מזוהים עם המפלגות.

הנ"ל: אבל הרי גם חב"ד פועלת בין העולים בשמה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל חב"ד לא מזוהה עם שום מפלגה.

הנ"ל: אם יש לי רשות, אומר שמניסיוני הציבורי, אני מודע לכך שהמפלגה החזקה ביותר היא מפלגה-לא-מפלגתית.

(1) 'אגודת ישראל'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: אבל חב"ד היא בלתי-מפלגתית מתוך עיקרון.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בתור מייסד ישיבת המקובלים 'שער השמיים' [הרי הישיבה אריבער עטלעכע סטאנציעס [=עברה בכמה מקומות], וכעת היא נמצאת בשכונת מקור ברוך], יש לשער שסבך², כתב גם בעניני קבלה, ואם כן ראוי למצוא את הכתבים הללו ולהוציאם לאור עולם בדפוס.

הנ"ל: לא ידוע לי דבר על כתבים של הסבא בקבלה, אבל עם שובי לאה"ק, אשאל את דודי, הרב שלמה זלמן אוירבך, על כך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אולי מפני שבנו הוא גאון גדול בחלק הנגלה של התורה והוא עסוק בלימוד ובפסיקת הלכה, אינו מתעסק בעניני הקבלה של אביו.

למי יש השפעה על הדוד? אולי כדאי לערב בענין את הרב זוין שהוא ידידו. (חייך והמשיך:) ואולי עדיף שבכלל לא ימסרו על כך בשמי...

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי כיום באה"ק כאשר אומרים משהו בשם 'ליובאוויטש', מצווה לעשות פונקט קאפויר [=בדיוק להיפך]!

(2) הרב חיים לייב אוירבך.

סח

[יום א', א' ניסן תשל"ד]

יחידות לרב משה פיינשטיין והרב שמחה עלברג:

דובר אודות ההלכה ש"חתן פטור מקריאת שמע"¹.

(1) ברכות טז, א (במשנה). רמב"ם הל' ק"ש פ"ד ה"א. טשו"ע או"ח ס"ע ס"ג.

סט

[יום א', א' ניסן תשל"ד]

יחידות לרב פנחס מנחם אלתר:

דובר אודות ההכחשה בפומבי אודות ההסכם כביכול בין 'אגודת ישראל' ל'מערך'¹.

(1) ראה אג"ק חכ"ט ע' קלח (מכתב להנ"ל).

ע

[יום ב', כ"ג ניסן תשל"ד]

יחידות לת' יוסף יצחק גורדון :

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר באריכות אודות ה'שליחות' ואמר: עיקר ההצלחה בשליחות תלוי' ב"כמופת הייתי לרבים"¹.

*

הנ"ל ביקש תיקון אודות ענין מסויים².

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מילוי השליחות במילואה³ – איז א תיקון אויף יעדער פגם וואס קען נאר זיין, כולל דאס וואס געשריבן [=מילוי השליחות במילואה – היא תיקון לכל פגם שרק יכול להיות, כולל מה שכתבת].

(1) תהלים עא, ז.

(2) ראה גם לעיל יחידות לח. וש"נ.

(3) גירסא אחרת: כתיקונה.

עא

[יום ב', כ"ג ניסן תשל"ד]

יחידות לא' ורעייתו :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע ל'שליחות' אלי' אתם הולכים – שתהא בהצלחה רבה, הן בענינים הפרטיים והן בענינים הכלליים, ובפרט בענין החינוך דבני ובנות ישראל, בין קטנים ובין גדולים. ולשמוע מכם בשורות טובות, בענינים הכלליים ובענינים הפרטיים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לרבנות – דבר נכון להמשיך להשתדל בכך, ושיהי' כל הענין בהצלחה; ובפרט בנוגע לשחיטה – כדאי להשלים זאת, דבר זה כדאי אף אם אין חושבים להמשיך בכך למעשה.

האיש: למה הכוונה, האם עלי ללמוד שחיטת גסות?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הכוונה היא בפשטות להשלים את כל הענין כפי שזה בארץ ישראל (יש לברר אם זה כפי הנהוג כאן או לא, שני דברים נפרדים או ענין אחד) – אם אפשר, ללמוד את ההוספה של עופות על גסות או של דקות על גסות, ובתנאי שהדבר לא יארך כ"כ הרבה זמן, אם אתה לא מתכוין לעסוק בתחום זה.

*

הנ"ל: מה רעייתי תעשה במקום אליו אנו הולכים, האם היא תישאר מורה או שתחפש משהו גבוה יותר?

כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: זו הרי שאלה שהיא צריכה לשאול, (הביט על האשה והמשיך:) דבר זה תלוי באופן הסתדרותכם שמה.

כפי הנשמע, הרי תחום החינוך שם הוא דבר, מרוויחים בו לא פחות מפרנסה אחרת. וידועה הרי השקפתי שבעיקר צריכים לחפש בתחום החינוך.

ואם להעדיף הוראה על ניהול – הרי על משרה בכירה יותר ישנה פחות בחירה, ומאידך על עבודת ההוראה ישנה יותר בחירה, עדיף איפוא לבחור בהוראה, מאשר ניהול (על מנהל ישנו מעקב חזק יותר של הפיקוח וכובלים הרבה יותר את מעשיו. משא"כ בתור מורה אפשר לפעול הרבה יותר, אף אם הדבר אינו תואם את רוח רשות הרבים או רשות היחיד¹).

בכלל, איני מאמין שישנה יותר מדאי בחירה בקשר לזה.

היכן עומדים אנו – אייר? בעוד חודשיים, אין הרבה בחירה היכן להיות מורה או מנהל. במיוחד שהדבר צריך להיות במקום בו מצוי מקוה, ועם מי לדבר²? עם עוד כמה זוגות שומרי תורה ומצוות.

ובהיותכם על אתר תראו במה לבחור³, וכפי שתחליטו, שיהי' בהצלחה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לכל אלו שהנכם מבקשים עבורם שיהי' בהצלחה רבה. הנ"ל: מה בנוגע ל... האם ישאר שם?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זהו הרי ענין שעליו לשאול בעצמו. יוועץ תחילה עם רעייתו, יציע כל הטעמים שיש לו בענין, הן החיוביים והן השליליים – אותם יש לראות על אתר, ובפרט להתחשב עם רעייתו מכיון שהיא עקרת הבית, מה שיש לה לומר,

ידונו עוד הפעם בכל הענין ואז אפשר שיתווספו עוד צדדים, ושמא ישתנו דעותיהם בכלל. לאחר מכן שיכתוב הכל לכאן, ואזי יהי' אפשר לומר חוות דעת. (הנ"ל תמה וכ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף:) אולי יש לו עוד טעמים שלא גילם בפניך, לחיוב או לשלילה.

בכלל, הרי טוב יותר כששואלים בכתב באמצעות אחר, מאשר שואלים בע"פ ע"י אחר – בכתב ע"י אחר הרי לא גרע מהדואר, ואולי עוד יותר טוב, משא"כ בע"פ ע"י אחר שהרי ככל שיפרטו, הרי תיתכן מציאות שיחסירו פרט שלא גילו לאזני השואל, ואילו האדם עצמו בכותבו כותב הוא בכל הפרטים; לכן מוטב שיכתוב עם כל הפרטים, ואז נראה מה לענות.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתהי' לכם הצלחה בכל הבקשות שהנכם מבקשים כאן, ובפרט בזרעא חייא וקיימא בקרוב. ומה שהנכם כותבים אודות הנסיעה לארץ ישראל – שתהי' בשעה טובה ומוצלחת.

הנ"ל: בנוגע ל... – האם להמשיך בכך?

(1) אוצ"ל גם: ובכלל הרי זה תלוי בתנאי המקום, לפי האפשרויות שם.

(2) גירסא אחרת: לפעול.

(3) גירסא אחרת: כיצד להחליט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי השקעת כ"כ הרבה מרץ והשתדלות, הרי בודאי שאין ענין לעזוב זאת. בארץ ישראל עכשיו שורר בילבול בענינים אלו, יתכן שמסתמא יצא מכך גם לטוב.

והעיקר שתהי' לכם הצלחה בשליחות בהפצת היהדות והמעיינות, לנצל את הכשרונות, והעיקר במילוי משאלות לבבכם לטובה, שיהי' זחו"ק ובאופן הכי טוב.

עב

[יום ב', כ"ג ניסן תשל"ד]

יחידות לא' התמימים :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: זאלסט טאן אין דיין שליחות, אין אן אופן פון "כמופת הייתי לרבים"² אין... און די שטעט שבסביבותי' [=תעסוק בשליחותך, באופן של "כמופת הייתי לרבים" ... ובערים שבסביבותי'].
 און זיין א דוגמא חי' צו דיינע חברים, און צו די בעלי בתים מיט וועמען דו טרעפסט זיך [=ותהי' דוגמא חי' לחבריך, ולבעלי הבתים שאיתם אתה נפגש].

און זיין א דוגמא חי' צו דיינע חברים, און צו די בעלי בתים מיט וועמען דו טרעפסט זיך [=ותהי' דוגמא חי' לחבריך, ולבעלי הבתים שאיתם אתה נפגש].

און אין די אלע ענינים וואס דו האסט געהאט הצלחה – זאלסטו האבן א סאך מער הצלחה, און זאל זיין אין א אויפן פון "מוסיף והולך ואור" [=ובכל הענינים שהיתה לך הצלחה – שתהי' לך הצלחה גדולה יותר, ושיהי' באופן של "מוסיף והולך ואור"].

(1) הנ"ל כתב בפתק אודות נסיעתו ל'שליחות' במסגרת ה'תלמידים השלוחים'.
 (2) תהלים עא, ז.

עג

[יום ב', כ"ג ניסן תשל"ד]

יחידות לא' התמימים :

הנ"ל: אינני יודע איפה ללמוד, כיון שההנהלה אינה מתמסרת מספיק וזה מפריע לי בלימודים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דו זאל פארן צוריק, ווייל יעצט איז אינמיטן זמן און עס איז ניט קיין ענין אוועק פארן, ובפרט זומער לערנעט מען דארטן בעסער, ובכלל א בחור וואס איז אלט 17 יאר – כמה שנים אחר בר-מצוה – דארף ער שוין זיצן אליין און לערנען, און דארף ניט אנקומען צו קיין 'משגיח' [=עליך לחזור, בגלל שעכשיו אמצע הזמן ואין ענין ליסוע למקום אחר, ובפרט שבקיץ לומדים שם יותר טוב, ובכלל בחור בן שבע עשרה שנה – כמה שנים אחרי בר-מצוה – צריך כבר לשבת ללמוד לבד, ואינו צריך לשום 'משגיח'].

*

הנ"ל: אני מבקש תיקון על כמה פעמים שהחסרתי הנחת תפילין.
 תלמד הל' תפילין ושלוש עשרה 'מאמרים' המדברים אודות תפילין.

*

הנ"ל: אני מבקש תיקון על ח"נ¹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תסיח דעתך מזה.

(1) ראה גם לעיל יחידות לח. וש"נ.

עד

[יום ב', כ"ג ניסן-יום ה', כ"ו ניסן (?) תשל"ד]

יחידות לר' יוסף שמחה גינזבורג:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני רוצה שתקבל את משרת הרבנות בכפר יונה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תלמד דיני שחיטה על בהמה דקה וגם דיני בהמה גסה, כי אי פעם זה יהי' נחוץ.

עה

[ניסן (?) תשל"ד]

יחידות לר' דובער קליין:

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: כמות השינה שהאדם זקוק לה קשורה להרכב האישי של כל אחד. רוב האנשים זקוקים לשש עד שמונה שעות שינה. מעטים מאוד הם האנשים שמסוגלים להסתפק בפחות משש שעות. תוכל להיוועץ ברופא שלך בנוגע לכך, אך ייתכן שתזדקק לשמונה שעות שינה בלילה.

אפילו אם תצטרך לישון שמונה שעות בלילה, ובנוסף אתה זקוק לעוד שעה ומחצה לצורך זמני האכילה, ושעה ומחצה נוספות ל'דברים בטלים' (ליתר הענינים שבהם אתה צריך לטפל) – עדיין נותר לך שפע של זמן כדי להפוך להיות גאון בתורה!

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א²: לא מאגי' שחורה ולא מאגי' לבנה יכולה להשפיע בקביעות על שום אדם. אבל חשוב שתלמד שו"ע ותהי' בקיא בהלכות הנצרכות.

*

דובר אודות עתידו.

הנ"ל: עוד כמה זמן עלי להמשיך את לימודיי בישיבה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: עליך לסיים את שנת הלימודים הנוכחית בישיבה, ואז לך לקבל הסמכה להוראה.

(1) הנ"ל שאל בפתק כמה זמן עליו להקדיש לשינה בלילה.

(2) הנ"ל כתב בפתק שכאשר הוא הי' בדרום מזרח אסי', פגש שם אנשים רבים שעסקו במאגי' שחורה, ושאל האם יש מקום לדאגה שמא לאורך הדרך מישוהו הטיל עליו איזה שהוא כישוף או קללה.

עליך לדעת שאם תלך ללמד בבית ספר שאיננו חרדי, אפילו אם זהו בית ספר יהודי, ייתכן שאנשים בקהילה לא יהיו מודעים עד כמה אתה עצמך שומר מצוות, ומשום כך עלול הדבר להקשות עליך למצוא את סוג השידוך שבו תהי' מעוניין. לעומת זאת, אם תעבוד במוסד חרדי, יש יותר סיכוי שאנשים יחשיבו אותך לאדוק יותר.

עו

[יום ה', כ"ד אייר תשל"ד]

יחידות לא' התמימים :

הנ"ל סיפר על מצבו, ואמר שרוצה להתחתן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דו ווילסט חתונה האבען אז דו האסט דאך נישט דעם יסוד אין לעבען – מען לאכט דאך פון דיר, אפילו דער יצה"ר, דער 'כסיל', לאכט אויך פון דיר [=אתה רוצה להתחתן כשאין לך את היסוד לחיים – צוחקים ממך, אפילו היצה"ר, ה'כסיל', צוחק ממך]. כמה שאתה כ"כ ממלא את תאוותיך.

דו האסט יעצט די טעג צו איבערטראכטען וואס איך זאג דיר: זאלסט זיצען און לערנען, און בעטען די הנהלה א סדר אויף א גאנצע טאג. און טאמער דו ווילסט נישט – זאלסטו פאקען די פעקעלאך און פארען אין אה"ק שלאפען! [=יש לך [כמה] ימים לחשוב אודות מה שאני אומר לך: תשב ותלמד, ותבקש מהנהלה סדר לכל היום. ואם אתה לא רוצה – תארוז את החפצים שלך ותסע לישון באה"ק!].

עז

[יום ה', כ"ד אייר תשל"ד]

יחידות לא' :

הנ"ל: באיזה ענין בחסידות להתבונן לפני התפילה – בענין אחד קבוע או במה שאני לומד באותה תקופה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תתבונן כל פעם במה שאתה לומד באותה העת.

עח

[יום ד', ח' סיון תשל"ד]

יחידות לר' שניאור זלמן יפה ורעייתו מרת רייזל :

כ"ק אדמו"ר שליט"א קם ואמר (באנגלית): ערב טוב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש ממרת רייזל לשבת.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' שניאור זלמן יפה ושאל (באנגלית): איפה רשימת הבעיות הארוכה הרגילה שלך?

הנ"ל: אין לי בעיות אישיות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): שיהיו לך רק בעיות של 'ליובאוויטש'.

הנ"ל סיפר על נאומו בכינוס תורה, ועל ביקורו בספריית אגו"ח, והוסיף שראה שעדיין יש מקום רב לספרים נוספים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): שמרתי מקום לתניא החדש בתרגום לאנגלית¹...

*

הנ"ל: אני מרוצה מהשנה שעברה, והייתי רוצה שהשנה הקרובה תהי' אותו דבר.
כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): אין לך שאיפות?! השנה הקרובה תהי' אפילו טובה יותר.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): קראתי את יומנך ונהנתי ממנו. כדאי שתכלול עוד נקודות מהשיחות במהדורות הבאות.

הנ"ל: נראה לי שבמקום להמשיך לכתוב יומנים, עדיף שאתרכז בעריכת המהדורות הקודמות והדפסתן בספר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): בין אם כוונתך לפרסם ספר או לא, כבר פירסמת חמישה חלקים, כך שכבר יש לך 'חזקה'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות אנשים ומשפחות שונות בלונדון.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): מדוע שלחת לי חמישה בקבוקים – כנגד חמישה ילדים?

הנ"ל: לא. הסיבה די פשוטה, הורשנו להביא רק חמישה בקבוקים ללא מכס, וכאיש עסקים, לא רציתי להפסיד הטבה זו, לכן שלחתי אותם לרבי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): מה לעשות איתם?

הנ"ל: שאחרי ה'התוועדות' הרבי יקח אותם הביתה וישתה כוס כל ערב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): מרת שניאורסון תופתע לראות אותי שותה וודקה. אינני אוהב את זה, ואינני שותה וודקה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין האם מסחרו משביע רצון, והנ"ל ענה בחיוב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): עליכם להרוויח כסף ולהוציאו על בריאות ודברים טובים.

*

(1) הנ"ל הי' חלק מהועד האחראי על תרגום התניא לאנגלית.

הנ"ל: סוף סוף הרבי יכול לראות את הקמפיין שלו בנוגע ל'מיהו יהודי' מגיע לסיומו המוצלח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): עדיין יהיו הרבה בעיות, אפילו כאשר 'מיהו יהודי' יסתדר.²

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למרת רייזל וברך (באנגלית): בריאות נכונה. שיהי' לכם נחת מילדיכם ונכדיכם.

(2) ראה גם לעיל יחידות סא.

עט

[יום ה', ט"ז סיון תשל"ד]

יחידות לר' גרשון בער יעקבסון:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ווען איר קומט אריין וועט שוין ליכטיג אין אה"ק¹ [=מתי שנכנסתם כבר האיר באה"ק].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש תקוה שרבין יתקן את החוק של 'מיהו יהודי', כיון שהוא יצרף את 'הליכוד', שהרי ער האט מיט זיי אשפראך (מיט די גנרלים), ובמילא הוא גם יכניס את 'המפד"ל', והם יתקנו את החוק און מיט די טענה פון 'ליכוד לאומי' (און ניט מצד דעם ליובאוויטש רבי און פרומקייט) [=יש תקוה שרבין יתקן את החוק של 'מיהו יהודי', כיון שהוא יצרף את 'הליכוד', שהרי יש לו דיבור איתם (עם הגנרלים), ובמילא הוא גם יכניס את 'המפד"ל', והם יתקנו את החוק [בגלל] הטענה של 'ליכוד לאומי' (ולא מצד הרבי מליובאוויטש ויראת-שמים)].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כאשר קראתי בעיתון שהולכים לנאום במקומות נוצריים ביום השואה והגבורה (או נכון יותר – לקראת יום זה) – ווען איך האב דאס געהזען, האט מיר זייער ווי געטאן די הארץ (און איך האב געטראכט ריידן וועגן דעם אין פארברענגען, אבער איך האב זאך אנגעהאלטן, וויבאלד אז אויב איך וואלט גערעדט וועגן דעם וואלט אויס געקומען אז איך האלט פון דעם גאנצען טאג, נאר איך האלט ניט פון די זאך), אבער ווען איך האב געהזען אז אלי וויזל האט ניט געוואלט רעדן אין דעם טאג צוליב דעם, האב איך זיך א ביסל בארואיקט [=כאשר קראתי בעיתון שהולכים לנאום במקומות נוצריים ביום השואה והגבורה (או נכון יותר – לקראת יום זה) – כשראיתי את זה, כאב לי הלב מאוד (חשבתי לדבר על זה ב'התוועדות', אבל התאפקתי, כיון שאם הייתי מדבר על זה הי' נדמה שאני תומך בכל היום הזה, למרות שאינני מחזיק ממנו), אבל כשראיתי שבגלל זה אלי ויזל לא רצה לדבר ביום הזה, נרגעתי קצת].

*

(1) הנ"ל נכנס בשעה 2:30.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: רוס' אישרה (בזמנו) את הגירתם של תשעים וחמש אחוז מיהדות רוס' לאה"ק, וכל ההפגנות שעשו אז היו רק עבור החמש אחוז הנותרים.

לא היו צריכים להעשות הפגנות, הם רק קלקלו. הי' עליהם לחכות עד שיצאו תשעים וחמש אחוז שאישרו להם, ורק אח"כ לצעוק על הנותרים. פעם הי' מצורע שניתנה לו הזדמנות ועת רצון לבקש מה שהוא רוצה, והוא ביקש אז ער זאל האבן אשטעקען וואס ער וועט קענען מיט דעם קראצען די קרעץ [=שיהי' לו מקל שיוכל לגרד את פצעיו], אך שכח על העיקר. כך גם כאן.

*

אודות הביקור של גולדה מאיר אצל האפיפיור – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אינני יודע וואס איז דא וואס צו בארימען [=מה יש להתפאר] אם זה² שהיא לא הורידה את העיניים למטה וכו'.

(2) כ"ה בהנחה, ואוצ"ל: בזה, עם זה.

פ

[יום א', י"ט סיון תשל"ד]

יחידות למר צבי אלדרוטי, רעייתו מרת זהבה, ר' יצחק דוד גרוסמן ורעייתו מרת אסתר:

כ"ק אדמו"ר שליט"א קיבלם בחיוך ומר צבי אלדרוטי מסר לכ"ק אדמו"ר שליט"א מדליית זהב של סמל עיריית מגדל העמק¹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הודה לו ואמר: הרי אתם נתתם רק אצבע אחד, אך אני אבקש יד שלמה (בת חמש אצבעות) – עוד ארבע אצבעות:

א. חינוך המבוגרים, בפרט במגדל העמק שעוסק הרבה בקבלת עולים חדשים. אפשר לעשות זאת בקלות, כיון שאפשר להסביר שזהו ענין סוציאלי ולא דתי (על אף המגרעות שבסוציאליזם, אמנם יש בו דברים טובים יותר מה'קומניזם'), והדבר יועיל לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, כאשר האדם מחונך ומתורבת ויודע קשר ומוצא הקשר הנכון לכל דבר ומקרה.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ב. פיתוח הישיבה במגדל העמק, תחת ניהולו של הרב גרוסמן. יש בזה חשיבות גדולה (זה לא שייך לי, כיון שהרב גרוסמן עוסק בזה, אני ייתן את הכסף והרב גרוסמן יהי' ראש ישיבה), ובפרט במקום מרכזי כמגדל העמק שמסביבו יש את עפולה, נצרת עלית וכל הגליל, ויכולה לשמש מקום מרכזי להפצת תורה במסגרת ישיבה תיכונית לגילאי ארבע עשרה-שש עשרה מבתי שונים.

(1) הנ"ל כיהן כראש עיריית מגדל העמק.

הנ"ל: כיום ישנם ארבעים עד שישים² תלמידים בישיבה, ועומדים להגדילה ע"י בניית פנימי' עם שלושים³ מיטות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך את הנ"ל, והוסיף ושיבח את הרב גרוסמן על כך.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למרת זהבה ואמר: ג. תפעלו לעשות הפרדה בין תלמידים לתלמידות⁴, וכפי שהראה כבר הנסיון בכו"כ מדינות עד לאנגלי' וכדו' ששם דת ומדינה הם שני דברים נפרדים. ואדרבה, כאשר ישנה הפרדה – החינוך הוא טוב יותר, וזה תורם להספק לימודים גדול יותר שלא בערך.

מר צבי אלדרוטי: דבר זה אינו נתון בידינו כנהוג במקומות אחרים, כיון שבאה"ק משרד החינוך חולש על כל עניני הלימודים, והדבר קשה מאוד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אדרבה, שיעשו זאת במסגרת חינוכית בתור ניסיון; שייקחו ארבע כיתות, שנים מהם יפרידו ושנים ישאירו, ויראו התוצאות הברוכות שבדבר, ולהנהיג זאת דוקא בחינוך מרכזי ובבתי הספר הממלכתיים.

הנ"ל: המפקח דתי, אולי בזכות זה יוקל הדבר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני חושב שמצד זה הדבר יקשה יותר.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ד. כיצד ניתן לצמצם את הפער שנוצר בין הסבים לנכדים, שלא יודעים הילדים מכל וכל, ולגשר את הדורות בחזרה. בזה מחוייבים המורים, שעליהם להיות לא רק מלמדים אלא מחנכים, שכן הוא יודע ומגיע לליבו של הילד ומוצא לב הנער ועליו מוטל התפקיד הזה⁵; פעם ההורים היו מתעסקים בזה, אך כיום הדבר מוטל על המורים, כיון שהם מוצאים את ליבו של הנער יותר מהורים. זה אפשרי בכלל?

– זוהי יד אחת בת חמישה אצבעות, את היד השני' אבקש בפעם הבאה.

*

הנ"ל התאוננו שכיום יש ילדים שאינם יודעים מאברהם יצחק ויעקב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: 'ציוני' אחד שמסר את כל חייו וחינוך ילדיו לפי דרך זו התאונן לפני שנכדו אינו יודע מי זה הרצל ובקושי שמע על בן גוריון.

(2) בהנחה אחרת: שש מאות.

(3) בהנחה אחרת: שלוש מאות.

(4) מרת זהבה ניהלה בית ספר במגדל העמק.

(5) בהנחה מוזכר שדיברו גם על "שוויון אחר וכח קצר".

פא

[יום א', י"ט סיון תשל"ד]

יחידות לר' יצחק דוד גרונר :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שלום עליכם, ר' יצחק.

וועגן די פדיונות – וועל איך ליינען ביים 'ציון'. א גרויסער יישר כח פאר די דו"ח און בילדער [=אודות הפדיונות – אני אקרא אותם ב'ציון'. ישר כח גדול עבור הדו"ח והתמונות].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: קו התאריך – אני מציע כל פעם לא לעבור את 'קו התאריך', ולכן אם יכולים ליסוע כמו שבאו, דרך ארץ ישראל, לא לעבור 'קו התאריך'.
הנ"ל: לא נותנים כרטיס לזה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "התורה חסה על ממונם של ישראל"¹. ובאם אי אפשר אינני רואה איזה חילוק בין לדלג "שיר של יום" או "והוא רחום" הגדול או יום א' דר"ח, אם אפשר כדאי ליסוע בלי לדלג ראש חודש².

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הצלחה מופלגה באוסטרלי' בענינים כלליים ופרטיים, צוזאמען מיט די בעלבאסטע. הערן בשורות טובות [=הצלחה מופלגה באוסטרלי' בענינים כלליים ופרטיים, יחד עם רעייתך. שנשמע בשורות טובות].

(1) ר"ה כז, א. וש"נ.

(2) ראה בארוכה קובץ הערות וביאורים (אהלי תורה) גליון תתרעד ע' 67. וש"נ.

פב

[יום ה', כ"ג סיון תשל"ד]

יחידות לא' התמימים :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שתהי' חסיד, ירא שמים ולמדן.

תלמד בע"פ את י"ב הפרקים הראשונים בתניא כמה שיותר מהר.

פג

[יום א', כ"ו סיון תשל"ד]

יחידות למר שלום אייזן :

הנ"ל ביקש ברכה לרפואה¹, ושאל האם עליו לעשות ניתוח?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תעשה מה שד"ר טבערסקי אמר לך².

(1) הנ"ל נפצע ב'מלחמת יום כיפור'.

(2) הערת הנ"ל: התפלאתי מאוד – כיצד ידע כ"ק אדמו"ר שליט"א לאיזה רופא הלכתי!?

פד

[יום א', כ"ו סיון תשל"ד]

יחידות לרבי חיים זאנוויל אברמוביץ [האדמו"ר מריבניץ]:

כ"ק אדמו"ר שליט"א קם לקראתו ונתן לו שלום.

*

דובר אודות יהודי רוסי, וכיצד יוכלו לצאת משם בקלות.

פה

[יום ה', ל' סיון תשל"ד]

יחידות לר' יצחק דוד גרוסמן:

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות התאונה¹, בין הדברים אמר: כבר דיברתי על כך ב'התוועדות' האחרונה².

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תאסוף אברכים ותייסד 'כולל' במגדל העמק.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות התפתחות מוסדות 'מגדל אור' והתלמידים הלומדים שם.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תדאג למנות רבנים מקרב חב"ד, בוגרי ישיבות 'תו"ת', לרבני ערים בכל הצפון.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תפעל לביטול הגזירה הנוראה של 'מיהו יהודי'.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות נושא המקוואות וקירוב העולים החדשים.

(1) בליל ח' סיון, בדרך חזור מחתונה בירושלים, ניספו בתאונה קשה ארבעה מחסידי חב"ד, ביניהם מרת נחמה רזנברג ע"ה, אחות אשתו של ר' יצחק דוד גרוסמן.

(2) שיחת ש"פ נשא תשל"ד (תו"מ חע"ו ע' 288 ואילך).

גירסא אחרת: אדבר על התאונה ב'התוועדות' (שיחת ש"פ קורח תשל"ד (שם ע' 388 ואילך)).

פו

[יום ה', ל' סיון תשל"ד]

יחידות לרב קלמן כהנא:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה צריך להוסיף בלימוד¹.

1) בספרו (חקר ועיון ח"ה ע' ז) הנ"ל כותב כך: "באחת מפגישותיי רבות ההשפעה וההתרשמות עם האדמו"ר מלובביץ שליט"א, אמר לי האדמו"ר: המקדיש רק שעות ספורות ביום ללימודה של תורה חייב אף הוא לראות עצמו באותן השעות כמי ש"תורתו אומנותו". באותו זמן אסור שמשוהו יפריע לו בלימודו זה, אלא כל כולו צריך להיות בלימודה של תורה, עליו להיות כולו אז מאומן לתורה", ונראה שדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א אלו הם חלק מיחידות זו.

פז

[סיון תשל"ד]

יחידות לת' יוסף רייצס:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע ליום הולדת – מסתמא האסטו זיך געפירט מנהגי יום הולדת, און דער אויבערשטער זאל דיר געבן א שנת הצלחה [=בנוגע ליום ההולדת – מסתמא נהגת במנהגי יום הולדת, ושהקב"ה יתן לך שנת הצלחה].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע וואס די שרייבסט, וועגן לערנען אן ענין אין נגלה – איז די עצה צו דעם לערנען מיט א חבר און אן ענין פון ספרים, וואס דאס וועט דיר העלפן אין דער סוגיא און דער גמרא וואס די לערנסט. זאלסטו לערנען די ספרים וואס איז אנגענומען אין עולם הישיבות – אין עולם החסידות, אין אין עולם הישיבות בכלל [=בנוגע למה שכתבת, אודות לימוד ענין בנגלה – העצה לזה היא ללמוד עם חבר וללמוד ענין מספרים, שזה יעזור לך בסוגיא ובגמרא שאתה לומד. תלמד את הספרים שהתקבלו בעולם הישיבות – בעולם החסידות, ובעולם הישיבות בכלל].

פון א ספר אדער א קונטרס אויסריידן דאס פאר א חבר בהסברה. עס דארף ניט דוקא זיין א אייגענער חידוש, עס קען זיין א חידוש וואס האסט געפינען אין א ספר, אדער געהערט פון ראש ישיבה [=תחזור בפני החבר בהסברה מספר או קונטרס. זה לא צריך להיות דוקא חידוש אישי שלך, זה יכול להיות חידוש שמצאת באיזה ספר, או ששמעת מראש הישיבה].

הנ"ל: 'ראשונים' ו'אחרונים'?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: 'אחרונים'. אין 'ראשונים' איז שווער צו געפינען אן ענין צו רעדן באריכות, איז זאל זיין אין 'אחרונים'. און אויך זאג א פלפול [= 'אחרונים'. ב'ראשונים' קשה למצוא ענין לדבר על באריכות, אז שיהי' ב'אחרונים'. וגם תאמר פלפול].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע צו דעם וואס דו שרייבסט, בנוגע צו מחנות קיץ – איז אויב דאס איז בהסכמת ההנהלה, זאל זיין בהצלחה [=בנוגע למה שאתה כותב, אודות מחנות הקיץ – אם זה בהסכמת ההנהלה, שיהי' בהצלחה].

פח

[סיון תשל"ד]

יחידות לר' שמואל לו, רעייתו מרת הינדה מלכה ובנותיהם יענטא חיה וגולדה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה ליענטא חיה וביקש: תאמרי ק"ש, ואני אתן לך דולר.
הנ"ל לא הגיבה.

גולדה: אני אגיד במקומה.

בסיום היחידות, כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן דולר למרת הינדה מלכה ואמר: בערב, כאשר יענטא חיה תגיד ק"ש לפני השינה – תתני לה את הדולר.

פט

[יום ד', י"ג תמוז תשל"ד]

יחידות לר' שלום אורי נתן נטע ברכה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה מכיר את האדמו"ר מרבניץ שביקר כאן?¹
הנ"ל: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מאיפה?

הנ"ל: מאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הוא ביקר כאן והתפעל מאוד. הוא לא הספיק לראות מספיק כמו שקיווה, לכן כדאי שתשמור איתו על קשר, כדי שלא ישאר בודד.

(1) לעיל יחידות פד.

צ

[יום א', י"ז תמוז תשל"ד]

יחידות לר' שמחה גורדוצקי :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תמשיכו בבניית המוסד¹ ותגדילו; הדברים שדוברו אתמול² כווננו אליכם.

(1) 'ישיבת הבוכרים', בכפר חב"ד.

(2) שיחת ש"פ בלק תשל"ד (תו"מ חע"ז ע' 27).

צא

[יום ה', כ"א תמוז תשל"ד]

יחידות למר דניאל קסטן ומר פנחס פרי :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: באיזה שפה אתם מעדיפים לדבר?

הנ"ל: עברית.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי שאתם עובדים באל-על¹, אני רוצה להודות לכם על שיתוף הפעולה והעזרה לפעילות של אנשי חב"ד שם.

הנ"ל: אנחנו מעגלים פינות עבור הרבי.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מאיפה אתם באה"ק? במה אתם עוסקים?

מר פנחס פרי: אני אחראי על הביטחון.

הנ"ל המשיך ופירט על תפקידו, על הסכנות השונות והחשש מפני חטיפות והחדרת חומרי נפץ. הוא סיפר גם על סדרי הביטחון, נהלי הבידוק והאתגרים שמתמודדים אתם. כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין ושאל על כך.

מר דניאל קסטן: מה עמדתו של הרבי לגבי הטיסה במטוסי אל-על?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: לדעתי חשוב שיטוסו באל-על. קודם כל משום שהוא חושב שיהודים צריכים לסייע ליהודים, אך גם בגלל ההקפדה על נושא הביטחון, וההקפדה על כשרות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הביא כמה מקורות לכך לחשיבות הטיסה אצל יהודים².

הנ"ל: לאחרונה נפתח בית כנסת נוסף בשדה התעופה JFK, בטרמינל של אל-על, בקומה השני'. אנחנו מבקשים את עזרתו של הרבי בהכנסת ס"ת לבית הכנסת החדש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פתיחת בתי כנסת שונה מפתיחת בתי עסק: כאשר מישהו פותח חנות בסמיכות לחנות דומה של חברו, הרי הם מתחרים האחד בשני; אך קדושה איננה כך, אלא "כל המרבה הרי זה משובח".

*

מר פנחס פרי: מדוע הרבי לא מבקר באה"ק³?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ראשית, כיון שאת כל הפעילות הענפה של חב"ד והקשר עם כל הקהילות היהודיות בעולם, לא אוכל לקיים ממקום אחר. הכי נח להפעיל את כל המנגנון האדיר הזה מניו יורק. שנית, אם אגיע לביקור באה"ק, לא יוכל לחזור שוב לניו יורק, כיון שהיציאה מאה"ק כרוכה באיסור הלכתי⁴.

*

מר פנחס פרי: מה דעתו של הרבי לגבי המלחמה? ומה הרבי חושב שעם ישראל צריך לעשות כעת?

(1) מר דניאל קסטן – מנהל אל-על בארה"ב; מר פנחס פרי – קצין הביטחון של אל-על.

(2) ראה התקשרות גליון תקכ ע' 11 ואילך. וש"נ.

(3) ראה גם קובץ יחידויות קודש – תשל"ו יחידות יא (ע' 22). וש"נ.

(4) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ט. משנ"ב סתקל"א סקי"ד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עצרו מוקדם מדי, הי' צריך להמשיך ולכבוש שטחים ממדינות האויב, בכדי ליצור הרתעה עתידית. יכלו לעשות זאת יחסית בקלות, כיון שמספר החיילים שלנו הי' שווה לשלהם. לאריק שרון היו כל מיני תוכניות, זו היתה שגיאה שלא נתנו לו לעשות יותר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א פירט אודות מערך הכחות והמפקדים, ובין הדברים אמר: אם היו עושים זאת, אפילו לכמה שעות, היו שוברים את המורל שלהם לגמרי, וגם לרוסים לא הי' זמן להתערב בזה, כיון שאחרי כמה שעות כבר היו יוצאים. אפשר ללמוד מכיבוש הגרמנים בצרפת – שברגע שפרצו לשם, אפילו לפינה אחת, זה הספיק להם.

המזכיר נכנס וסימן שכבר מאוחר והם צריכים לצאת, מר פנחס פרי פנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר: המזכיר מסמן לנו שכבר מאוחר, והרבי מאוד עסוק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ר' פנחס, על מה אנחנו מדברים עכשיו?

הנ"ל: על 'מלחמת יום כיפור'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אפשר לעזוב באמצע מלחמה?! אל תדאג, הוא יחכה.

*

בסיום היחידות, הנ"ל הודו לכ"ק אדמו"ר שליט"א על שהקדיש להם מזמנו, ופנו לכיוון היציאה. כ"ק אדמו"ר שליט"א עצרם, פנה למר פנחס פרי ושאל: רק רגע, אתה לא רוצה ברכה?

הנ"ל: בודאי שאני רוצה ברכה, אשמח מאוד שהרבי יברך אותי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איזו ברכה אתה רוצה?

הנ"ל: אני מבקש ברכה לילדים. אנחנו מאוד רוצים בת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה שמותיהם של אשתך ואמה?

הנ"ל ענה את שמותיהם, וכ"ק אדמו"ר שליט"א רשם אותם בפתק⁵.

(5) יש לציין, שאחרי חודש אשתו נכנסה להיריון.

צב

[יום ה', כ"א תמוז תשל"ד]

יחידות לר' מאיר איטקין:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האבן א געזונטער זומער, הצלחה, און פרנסה, אלע און די קינדער און יוצאי חלציו און דער ברודער [=שיהי' קיץ בריא, הצלחה ופרנסה, לכולם ולילדים וליוצאי חלציו ולאח].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: נחת פון קינדער און יוצאי חלציו, און איבערגעבן אלעמען וואס צו פירן אין יום הולדת [=נחת מהילדים ויוצאי חלציו, ותמסור לכולם מה לנהוג ביום ההולדת]¹.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וועגן פארן אין ארץ ישראל – א חוץ די טעמים וואס איך דערמאן, איז יעצט די צייט ניט פאסיג. אין תשל"ה האבן א כתיבה וחתימה טובה, יעמאלט פרעגען [און] מתבונן זיין אין דעם [=אודות הנסיעה לארץ ישראל – חוץ מהטעמים שהזכרתי, עכשיו זה לא הזמן הנכון. שתהי' לך כתיבה וחתימה טובה בתשל"ה, אז לשאול [ו]להתבונן בזה].

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: נאך ברכות, מיט דער בעל-הבית'טע וכו'. הערען² בשורות טובות [=עוד ברכות, יחד עם בעלת-הבית וכו'. שנשמע בשורות טובות].

(1 גירסא אחרת: וועגן דעם יום הולדת פון די קינדער – פירן זיך ווי די מנהגים פון יום הולדת. איבערגעגעבן די קינדער אויך וועגן דעם [=אודות יום ההולדת של הילדים – תנהגו במנהגי יום ההולדת. תמסור לילדים גם אודות כך].
(2 גירסא אחרת: אנזאגן [=תבשר].

צג

[יום ה', כ"א תמוז תשל"ד]

יחידות לר' יוסף מנחם מענדל טננבוים :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני תובע כעת מאנ"ש לכבוש את כל העולם.

צד

[יום א', כ"ד תמוז תשל"ד]

יחידות לר' יצחק גאנזבורג ורעייתו מרת גיטה :

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' יצחק גאנזבורג ואמר: עוד-הפעם שלום עליכם.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה למרת גיטה ואמר: ערב טוב לכם, מה שלומו של אביך¹? האם הוא הולך לבית הכנסת?
הנ"ל: ברוך ה'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הוא עדיין מקבל תרופות? כמה?

הנ"ל: רוסמים לו שש קפסולות ליום.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הוא הרי סובל עם הלב ולצורך כך יש לקחת פעמיים-שלוש ביום, אך לשם מה הוא לוקח שש? (והמשיך:) אולי לשם חיזוק?

(1) ר' רפאל נחמן הכהן כהן.

הנ"ל: אינני יודעת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה אמר הרופא – כיצד וממה עליו להישמר?
הנ"ל לא ענו.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' יצחק גאנזבורג ואמר: האם רצונך להוסיף משהו על
מה שכתבת כבר?
הנ"ל: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם כן, היו בריאים, והסתדרותכם תהא בהצלחה בחינוך
הבנים והבנות מתוך סיפוק נפשי ותפעלו גם בהפצת המעיינות ובחמשת ה'מבצעים'.
שיהי' לכם נחת מהבנים ומבני הבנים וכן בניצול הזמן כאן עד לנסיעתכם, שיהי'
בהצלחה רבה.

מרת גיטה ביקשה ברכה עבור אבי'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שיהי' לו אריכות ימים ושנים טובות.

צה

[יום א', כ"ד תמוז תשל"ד]

יחידות לר' ישראל יואל הכהן סוסובר, רעייתו מרת חיה אסתר וילדיהם:
כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לר' ישראל יואל סוסובר ואמר: הצלחה רבה בהפצת
המעיינות ובחמשת המבצעים.

צו

[יום א', כ"ג מנחם-אב תשל"ד]

יחידות לר' יהודה יוחנן ספרנאי:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: באיזה שפה אתה רוצה לדבר – אידיש או עברית?
הנ"ל: אידיש.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א קם, נעמד לידו ואמר¹: אתה הרי עוסק בחינוך? (והמשיך):
אתה נולדת כדי ללמד ולחנך את ילדי ישראל, ובמיוחד עולים חדשים ויתומים.

(1) הנ"ל שאל בפתק מה תפקידו העיקרי בחיים.

צז

[יום א', כ"ג מנחם-אב תשל"ד]

יחידות לר' ברנס¹:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: המצב הביטחוני והכלכלי באה"ק עדיין אינו ברור.

(1) מכפר חב"ד.

צח

[יום א', כ"ג מנחם-אב תשל"ד]

יחידות לא':

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו בקשר לגיוסו לצבא.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הכנסת דרך המזכירות פתק עם שאלותיך?

הנ"ל: הכנסתי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: לא קראתי את שאלותיך, ולכן תשאל בע"פ.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תלמד בישיבה עד שתתגייס לצבא, כדי שעי"ז תוכל להישאר דתי בצבא. תדאג שהלימודים בישיבה יהיו בצורה חוקית, באישור הצבא.

*

הנ"ל הצביע על פתק שהי' מונח על השולחן ואמר: נדמה לי שזה הפתק שלי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: לא.

צט

[ק"ץ תשל"ד]

יחידות למר מרדכי רייך:

הנ"ל פירט את האפשרויות השונות להתפתחות המקצועית שלו. סיפר על הצלחותיו בתחום החינוכי, ועל משיכתו לעסוק בתחום הטיפולי מאידך, וביקש לדעת מה דעתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א לגבי פיתוח קריירה בפסיכולוגי' לעומת חינוך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הביע את דעתו לטובת חינוך והסביר: ע"פ רוב, הפסיכולוג מתעסק בחולי רגשי מסוג זה או אחר, לעומת זאת, בתור מורה תהי' לך את האפשרות לכוון את התלמידים לאורח חיים בריא ונכון. התורה מכונה "עץ חיים"¹, ע"י הכוונה מלכתחילה לאורח חיים בריא, ניתן למנוע היווצרות של הרבה מהבעיות הרגשיות בהמשך הדרך.

(1) ראה משלי ג, יח.

בנוסף, גם אם מישו סובל מבעי' רגשית או נפשית המחייבת טיפול פסיכולוגי, הרי דוקא המחנך הוא זה שיוכל לזהות את הבעי' כבר בגיל רך, ולהפנות את תשומת לב ההורים לכך, כדי שהילד יקבל את העזרה הדרושה.

*

הנ"ל ביקש ברכה לקראת נסיעתו לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתה מכיר את פרטי דיני המצוות התלויות בארץ – כתרומו ומעשרות, שמיטה, וכדו'?

הנ"ל השיב בשלילה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כדאי שתקדיש זמן ללימוד מסודר של ההלכות².

ארץ ישראל קדושה ביותר, והיא קולטת רק את מי שהתכוון לקלוט בעצמו ולקבל את הקדושה הזו.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו בבריאות והצלחה.

(2) כ"ק אדמו"ר שליט"א מנה כמה שמות של ספרים מתאימים.

ק

[קיצ' תשל"ד]

יחידות למרת ליבא צויבל:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דער אויבערשטער זאל אייך בענשטן, מצליח זיין, זאל זיין דער עיקר דער טראגן אין א גוטע אופן, אין א לייכטן אופן, האבן א געזונטן קינד בעתו ובזמנו, און מגדל זיין איהם צוזאמען מיט די קינדער און צוזאמען מיט די מאן, לתורה לחופה ולמעשים טובים ומתוך הרחבה. און אויכעט מעשה הצדקה וואס זי איז "בכל דרכיך"¹, ובפרט בנוגע צו דעם חינוך פון די קינדער, זאלן זיין חסידים יראי-שמים און לומדים, און האבן פון זיי א סאך חסידישע נחת, און מיטנעמען דעם נחת געזונטערהייט און פריילעכערהייט [=שהקב"ה יברך ויצליח אותך, שההיריון יהי' באופן טוב וקל, שיהי' ילד בריא בעתו ובזמנו, ושתגדלי אותו יחד עם הילדים ובעלך, לתורה לחופה ולמעשים טובים ומתוך הרחבה. וגם מעשי הצדקה שהיא "בכל דרכיך", ובפרט בנוגע לחינוך הילדים, שיהיו חסידים יראי-שמים ולומדים, ושיהי' מהם הרבה נחת חסידי, ותירווי את הנחת הזה מתוך בריאות ושמחה].

(1) משלי ג, ו.

קא

[קײַץ תשל״ד]

יחידות לר' שלום דובער קלמנסון :

כ"ק אדמו"ר שליט"א¹: ולמה לא לצאת לסינסינטי?

הנ"ל: אם הרבי רוצה שאסע לסינסינטי – אהי' שם מחר בבוקר בעז"ה. יש הוראות מיוחדות או משהו מיוחד שאני אמור לדעת?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ידוע שכאשר האדמו"ר הצ"צ סילק את ליליענטאל² (שהי' אחד מראשי המשכילים ברוסי'), הוא הגיע לארה"ב, עד שעצר בסינסינטי, ושם הוא הקים את התנועה הרפורמית. הנכד של האדמו"ר הצ"צ יסיים עם הנכדים של ליליענטאל.

(1) הנ"ל כתב בפתק שהוא ורעייתו רוצים לצאת ל'שליחות', וציינו כמה מקומות שקיבלו הצעות ליסוע אליהם.

(2) מנחם (מאקס) ליליענטאל, נכדו של שמעון ליליענטאל – המכונה 'שמעון הכופר' או 'שמעון מזאמוט' (ראה 'הצ"צ ותנועת ההשכלה' לאדמו"ר מוהריי"צ).

קב

[קײַץ תשל״ד]

יחידות לא' :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש להשתדל שכל הילדים שעלו מרוסי' ישתתפו במחנות הקיץ.

קג

[תשל״ד]

יחידות לר' שרגא פייביש הרצוג ובנו יעקב צבי :

כ"ק אדמו"ר שליט"א בחן את יעקב צבי על המשנה הראשונה במסכת שבת.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אתם לומדים בכיתה גם חסידות?

הנ"ל: אנחנו לומדים לקו"ת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: לקו"ת פאר בר-מצוה [=לקו"ת לפני הבר-מצוה]? איזה מאמר למדתם?

הנ"ל: "אני לדודי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: למדת את המשל על 'המלך בשדה'¹?

הנ"ל: כן.

(1) לקו"ת ראה לב, ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האסטו זיך געטראפן מיט דעם מלך בשדה [=האם פגשת את המלך בשדה]?

הנ"ל שתק ולא ידע מה לענות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יעדער מאל וואס דו זאגסט "ברוך אתה ה'" – האסטו זיך געטראפן מיט דעם מלך בשדה [=בכל פעם שאתה אומר "ברוך אתה ה'" – אתה נפגש עם המלך בשדה].

קד

[תשל"ד]

יחידות למר יעקב בן דין:

הנ"ל הגיש את תעודות הזהות שלו ושל אשתו. כ"ק אדמו"ר שליט"א עיין בהם, הוציא פנקס קטן ורשם בו משהו.

הנ"ל פירט על מצבה הרפואי הקשה של אשתו, וסיפר שהרופא אמר שנותר לאשתו זמן מועט לחיות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש בורא לעולם. לא הרופא קובע מי צריך למות, אלא רק הקב"ה הוא שקובע. (הצביע על תמונתה של האשה והמשיך:) האישה הזאת לא הולכת למות. היא יכולה לחיות עוד שנים רבות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכו בבריאות ופרנסה טובה ועוד. בין הדברים אמר: שהקב"ה ייתן לך כח כדי שתוכל לשמור על אשתך ולטפל בה כמו בפרת.

הנ"ל הגיש 1000 דולר. כ"ק אדמו"ר שליט"א סרב לקבלם ואמר: תשמור את זה, זה כל מה שיש לך עכשיו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו מטבע של דולר ואמר: תתן זאת לאשתך, לשמירה.

קה

[תשל"ד]

יחידות לרב שמואל אליטוב:

כ"ק אדמו"ר שליט"א עודדו לנצל את כל האפשרויות העומדות לרשותו להפצת היהדות. בין הדברים אמר: ליהודים הספרדים יש אמונה תמימה והם רוחשים כבוד רב לרבנים, עליך לנצל זאת בכדי לעוררם להתחזק בנושאים כמו טהרת המשפחה וחינוך יהודי על טהרת הקודש, בהם חל רפיון עם השנים.

יש לפעול במרץ כדי למשוך את הדור הצעיר להגיע לביהכ"נ לתפילות גם בימי חול, ולמלא את מקומו של דור הזקנים שהולך ומתדלדל.

כיון שיש לך חוש לשפות, עליך לנצלו להפצת היהדות ולהתמסר לעבודה חינוכית בקרב המבוגרים בשפה הערבית. במקביל תפעל גם בקרב הגברים, הנשים והילדים בספרדית. כדאי גם שתכתוב טור שבועי קבוע בעיתון המקומי באידיש.

קו

[תשל"ד]

יחידות לר' חיים דובער זלצמן :

הנ"ל התלונן על קשיי הפרנסה, וסיפר שמציעים לו משרת חזנות באמריקה, ושאל
הם כדאי לו למכור את העסק?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ומה עם התקליט¹? (והמשיך:) בלי תירוצים...
הנ"ל: אין לי כסף.

1) ראה גם יחידות להנ"ל – תשרי תשל"ב (קובץ יחידויות קודש – תשל"ב במקומו). כסלו
תשל"ב (שם). תשרי תשל"ג (קובץ יחידויות קודש – תשל"ג במקומו).

קז

[תשל"ד]

יחידות למרת אסתר אברמסון :

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכה, ובין הדברים אמר: ברכה לאריכות ימים, הצלחה
ובריאות, ושתזכי לגדל בית יהודי על ברכי התורה והחסידות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה מטבע של דולר על מנת לתתו לצדקה.

קח

[תשל"ד]

יחידות לר' בן ציון ליפסקר :

אודות הצעת רבנות בעיר ערד – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: איז ניט שייך, ערד איז
א שווערע שטאט [=זה לא שייך, ערד היא עיר קשה].

קט

[תשל"ד]

יחידות לר' אריה פעלץ :

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כאשר תשוב למקום מגורך, תשתף את האנשים שם במה
ששמעת והבנת בהיותך כאן.

קי

[תשל"ד]

יחידות למרת אסתר פ. :

הנ"ל: אני עובדת כבלנית במקוה מרוחק, ויש לי פחדים שונים וכיו"ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כשם שהקב"ה נמצא בחדר זה, כך הוא נמצא בכל מקום,
ולכן, אין לך סיבה לפחד.

קיא

[תשל"ד]

יחידות לא':

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם ישנם כתבים של הסבא – הרב יוסף חיים זוננפלד – בקבלה?

הנ"ל: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הי' כדאי מאוד להדפיסם לתועלת הרבים.
תספר ממנו משהו, מדברי-תורתו וכו'.

קיב

[תשל"ד]

יחידות לא':

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שבנך ימשיך את לימודיו ב'כולל' בנחלת הר חב"ד עד סוף הקיץ¹.

(1) הנ"ל למד שם במשך שנתיים.

קיג

[תשל"ד (?)]

יחידות לרב יהודה לייב שפירא:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם הנהלת 'תו"ת' שבו התלמיד לומד מרוצה שילך ללמוד בשיבה שלכם¹, וזה גם לטובת הישיבה – אפשר לקבלו².

(1) הנ"ל הקים את הישיבה גדולה במיאמי-ביטש.

(2) ראה ליקוט מענות קודש – תשל"ד ע' 27 (מענה להנ"ל).

יום א', כ"ה שבט תשל"ד

יום א', כ"ג מנחם-אב תשל"ד

מפתח מקורות

- א. תשורה – כ"ח אדר תשס"ט (וילהלם) ע' עא.
 ב. ליקוט מענות קודש תשל"ד ע' 20.
 ג. ערוך ע"פ התקשרות גליון תסז ע' 12, גליון ע' 13.
 ד. סיפור אישי ח"א ע' 18.
 ה. עת האסף מרים ע' 4.
 ו. ערוך ע"פ תשורה – כ"ג אלול תשפ"א (ניומאן) ע' כד, הסיפור שלי גליון 66.
 ז. מצילום עלי ההגהה.
 ח. ערוך ע"פ מקדש מלך ח"ד ע' תכא, לקט ופרט ח"ד ע' סב, שם ע' סד, הסיפור לי גליון 380.
 ט. תשורה – כ"ח מנחם-אב תשע"ג (דייטש) ע' 44.
 י. תשרי בליובאוויטש (תשפ"א) קובץ ד ע' 13.
 יא. אדמו"רי חב"ד ויהדות גרוזיה ע' 681.
 יב. פניני האדרת והאמונה ע' 28.
 יג. זמן יחידותינו ע' 32.
 יד. תשורה – י"א ניסן תשס"ג (יום תמים לרבי) ע' 16.
 טו. בית משיח גליון 1247 ע' 29.
 טז. תשורה – כ"ה אדר תשס"א (סטאון) ע' 29.
 יז. לקט סיפורים על הרבי מליובאוויטש ח"א ע' 36.
 יח. בית משיח גליון 1231 ע' 24.
 יט. פניני האדרת והאמונה ע' 30.
 כ. בית משיח גליון 617 ע' 66.
 כא. הנחה פרטית – באדיבות המכון להפצת תורתו של משיח.
 כב. משקה המשמח ע' 78.
 כג. בית משיח גליון 1408 ע' 36.
 כד. ערוך ע"פ תשורה – י"ד טבת תשס"א (סלונים) ע' 23, התמים (מוסף בית משיח) גליון יב ע' 13.
 כה. התמים (מוסף בית משיח) גליון מא ע' 93.
 כו. תשורה – י"ח אדר תשע"ח (דאנאו) ע' 14.
 כז. התמים (מוסף בית משיח) גליון כז ע' 66.
 כח. היכל המלך גליון ה ע' 105.
 כט. דברי שלום ע' מט.
 ל. דברי שלום ע' נה.
 לא. משבחי רבי ע' 203.
 לב. ערוך ע"פ ראיון, היכל מנחם ח"ג ע' רמז.
 לג. תפארת יעקב ע' 306.
 לד. לקט סיפורים על הרבי מליובאוויטש ח"ב ע' 50.
 לה. התמים (מוסף בית משיח) גליון לא ע' 37.
 לו. כפר חב"ד גליון 2105 מגזין א ע' 71.
 לז. כפר חב"ד גליון 672 ע' 21.
 לח. היכל המלך גליון ה ע' 102.
 לט. היכל המלך גליון ה ע' 105.
 מ. דברי שלום ע' נה.
 מא. דברי שלום ע' נו.
 מב. בית משיח גליון 1051 ע' 33.
 מג. בית משיח גליון 1051 ע' 34.
 מד. עצת הרבי תנחני ע' 42.
 מה. תשורה – י' אדר א' תשס"ג (ויגלר) ע' 17.
 מו. ערוך ע"פ יחידויות ח"א ע' 53, הסיפור שלי ע' 292.
 מז. יחידויות ח"א ע' 55.
 מח. אדמו"רי חב"ד ויהדות גרוזיה ע' 678.
 מט. ירושלים של מעלה ושל מטה ע' 60.
 נ. הסיפור שלי גליון 455.
 נא. כפר חב"ד גליון 685 ע' 19.
 נב. ימי תמימים ח"ו ע' 333.
 נג. התמים (מוסף בית משיח) גליון לט ע' 93.
 נד. כפר חב"ד גליון 672 ע' 25.
 נה. ערוך ע"פ דברי שלום ע' סג, בית משיח גליון 1057 ע' 43.

פא. תשורה – ט' תמוז תשס"ט
(יורקאוויטש) ע' 19.

פב. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 35.

פג. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 36.

פד. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 36.

פה. ערוך ע"פ תשורה – י"ד מנחם-אב
תשס"ו (פלדמן) ע' 37, זכרתי ימים
מקדם ע' 20.

פו. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 37.

פז. תשורה – כ"ו תשרי תשפ"א (רייצעס)
ע' 33.

פח. זמן יחידותינו ע' 13.

פט. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 43.

צ. מקדש מלך ח"ד ע' תפח.

צא. ערוך ע"פ סיפור שלי גליון 24, תשורה
– י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן) ע' 47.

צב. תשורה – ט' כסלו תשפ"ה (מונדשיין)
ע' 7.

צג. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 47.

צד. משבחי רבי ע' 200.

צה. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 48.

צו. כפר חב"ד גליון 2048 ע' 61.

צז. יומן קבוצה תשל"ג ע' 62.

צח. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 59.

צט. הסיפור שלי גליון 111.

ק. ערוך ע"פ סרט ההקלטה.

קא. בית משיח גליון 1354 ע' 38.

קב. תשורה – ד' שבט תשפ"ב (שמוקלער)
ע' 95.

קג. מפי ר' יעקב צבי הרצוג.

קד. הסיפור שלי גליון 34.

קה. הסיפור שלי גליון 94.

קו. אדמו"רי חב"ד ויהדות בוכרה ע' 528.

קז. ורבים השיב מעוון ח"ב ע' 211.

נו. תדפיס מספר ועבדי דוד – פורים
תשע"ט ע' 16.

נז. שמן ששון מחבר'ך ח"א ע' 129.

נח. המזכיר ח"ב ע' 91.

נט. תשורה – א' טבת תשפ"ב (גינזבורג) ע'
125.

ס. יומן ר' יוסף לברטוב.

סא. ערוך ע"פ שיחות קודש תשל"ד ח"א ע'
453, תשורה – י' תמוז תש"ע (שוחאט)
ע' 18, בסוד שיח (ירושלים, תשע"ד) ע'
210, דברי שלום ע' סח, שמן ששון
מחבר'ך ח"ב ע' 195, בית משיח גליון
1059 ע' 48.

סב. יומן קבוצה תשל"ג ע' 55.

סג. הנחה פרטית.

סד. תשורה – י"ח אד"ש תשנ"ז (עמאר) ע'
35.

סה. בית משיח גליון 1355 ע' 24.

סו. כפר חב"ד גליון 2105 מגזין א ע' 30.

סז. יחידויות ח"ה ע' 133.

סח. בסוד שיח (ירושלים, תשע"ד) ע' 281.

סט. שמן ששון מחבר'ך ח"א ע' 130.

ע. מראיון.

עא. מקדש מלך ח"ד ע' תכח.

עב. התמים (מוסף בית משיח) גליון כב ע'
28.

עג. שיחות קודש תשל"ד ח"ב ע' 472.

עד. תשורה – כ"ה שבט תשע"ז
(זילברשטרום) ע' 65.

עה. הסיפור שלי גליון 235.

עו. ערוך ע"פ אוצר סיפורי ליובאוויטש ח"א
ע' 10, תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו
(פלדמן) ע' 25.

עז. תשורה – י"ד מנחם-אב תשס"ו (פלדמן)
ע' 25.

עח. יומן ר' זלמן יפה.

עט. חדשות מבית חיינו – כ' סיון תשל"ד.

פ. ערוך ע"פ תשורה – כ"ה שבט תשע"ז
(זילברשטרום) ע' 75, תשורה – י"ד
מנחם-אב תשס"ו (פלדמן) ע' 33, היכל
מנחם ח"א ע' רל.

קח. האיש של הרבי בערד ע' 42.
קט. בית משיח גליון 1384 ע' 48.
קי. מקדש מלך ח"ד ע' תיח.

קיא. מקדש מלך ח"ב ע' 406.
קיב. ימי תמימים ח"ו ע' 297.
קיג. שערי ישיבה גדולה ח"כ ע' 321.

לזכות

מרת **שמחה** שתחי' **סלמון** ומשפחתה

הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, בטוב הנראה והנגלה
בגשמיות ורוחניות, מתוך אריכות ימים ושמחה וטוב לבב

* * *

לעילוי נשמת

אהרן בן אברהם

פסיה בת חיים

יהודה בן יחיא

חממה בת חסן

שיזכו לעילוי נשמה הכי גדול – בהתלבשותם בגוף גשמי, יחד
עם כל בני ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד
ממש

* * *

לזכות עורך קובץ זה

הת' **שניאור זלמן** שיחי' **אהרוני**

שיזכה לשקוד על התורה והעבודה, מתוך הצלחה רבה
ומופלגה בכל אשר יפנה, בטוב הנראה והנגלה בגשמיות
ורוחניות, ומתוך שמחה וטוב לבב

* * *

לזכות

כל המסייעים בגופם ובממונם בהוצאת קובץ זה לאור

הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, בטוב הנראה והנגלה
בגשמיות ורוחניות, מתוך שמחה וטוב לבב

